

Pedagogická
fakulta
Faculty
of Education

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Pedagogická fakulta
Katedra pedagogiky a psychologie

Bakalářská práce

Hry a hračky v období mladšího školního věku

Vypracovala: Nováková Eliška
Vedoucí práce: Žlábková Iva, PhDr. PhD.

České Budějovice 2018

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem svoji bakalářskou práci na téma Hry a hračky v období mladšího školního věku vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě, elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejich internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce.

Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Jindřichově Hradci dne 11. 7. 2018

Nováková Eliška

PODĚKOVÁNÍ

Děkuji vedoucí bakalářské práce PhDr. Ivě Žlábkové, PhD. za odborné vedení, ochotu, podporu a silné nervy při vypracovávání mé bakalářské práce. Také děkuji všem respondentům za jejich čas a spolupráci a v neposlední řadě také mé rodině a přátelům za pochopení a podporu.

ABSTRAKT

Bakalářská práce se věnuje tématu „*Hry a hračky v období mladšího školního věku*“. V teoretické části vysvětluji, co znamená mladší školní věk, jak se vyznačuje po stránce fyzické, psychické a sociální a jaké vývojové změny v tomto věku probíhají. Seznamuji s historií i současností různých druhů her a hraček. Zaměřuji se především na typy vhodné a preferované právě dětmi v mladším školním věku, včetně možností jejich třídění. V praktické části zjišťuji, co je pro rodiče při výběru hraček nejdůležitější. Výzkumný soubor tvoří 10 rodičů dětí v mladším školním věku. Cílem výzkumu je zjistit, jaké hry a hračky preferují rodiče mladších školáků na Jindřichohradecku a jaká jsou jejich kritéria pro výběr hraček. K tomuto jsem použila formu rozhovoru s rodiči. Z výzkumu vyplývá, že v oblasti her jsou stále oblíbenější pohybové a společenské hry, než elektronické. Pro většinu rodičů je u hraček důležitý zábavný i výukový aspekt, ale hodnotí i nezávadnost, materiál, místo výroby nebo cenu.

Klíčová slova: hra, hračka, mladší školní věk, socializace, vývoj, Jindřichohradecko

ABSTRACT OF THESIS

The Bachelor thesis deals with the topic „*Games and toys in the period of primary school age*“. In the theoretical part, I explain what the primary school age means, how it is characterized by physical, psychic and social aspects and which developmental changes are happening in this age. I introduce you to the history and the presence of various types of games and toys. I focus mainly on the appropriate types preferred by children in primary school age, including sorting options. In the practical part I found out, what is most important for parents when choosing toys. The research group consists of 10 parents of children in primary school age. The aim of the research is to find out, what games and toys are preferred by parents of primary school children in the region of Jindřichův Hradec and what are their criteria for choosing toys. I used conversation with parents for this research. The research shows, physical and social games are still more popular than electronic. For most parents, entertaining and educational aspects are important when choosing toys, but they also evaluate harmlessness, material, place of production or price.

Keywords: game, toy, primary school age, socialization, development, region of Jindřichův Hradec

OBSAH

PROHLÁŠENÍ.....	2
PODĚKOVÁNÍ	3
ABSTRAKT.....	4
ABSTRACT OF THESIS	5
OBSAH	6
ÚVOD.....	8
TEORETICKÁ ČÁST	9
1. Mladší školní věk v obecné rovině	9
1.1. Psychický vývoj.....	10
1.2. Vývojové mezníky mladšího školního věku.....	10
1.3. Mladší školní věk v různých teoriích psychického vývoje	11
2. Mladší školní věk z pohledu vývojové psychologie	13
2.1. Vývoj poznávacích procesů	14
2.2. Vývoj jazykových kompetencí, autoregulačních mechanismů a emocí.....	17
2.3. Vývoj osobnosti a sebepojetí	19
2.4. Socializace	20
3. Hraní si v obecné rovině.....	22
3.1. Vývoj her v životě dítěte	23
3.2. Hry a učení	24
3.3. Hry a volný čas	25
3.4. Odpočinek a rekreace	26
3.5. Historický vývoj	27
4. Hry a hračky v současnosti.....	31
4.1. Možnosti třídění her a hraček.....	31
4.2. Konkrétní druhy her	32
4.3. Konkrétní druhy hraček.....	34

PRAKTICKÁ ČÁST	37
5. Cíl bakalářské práce	37
6. Metodika výzkumného šetření	37
7. Charakteristika respondentů	38
8. Vyhodnocení šetření	38
8.1. Hry z pohledu fyzického a psychického vývoje	38
8.2. Socializace	41
8.3. Školní zralost a poznávací procesy	45
8.4. Hry a učení	47
9. Shrnutí a diskuze	53
ZÁVĚR.....	56
LITERATURA	57
PŘÍLOHY	60

ÚVOD

Každý člověk si svým způsobem rád hraje a v každé věkové kategorii mají hry a hračky jiná specifika. Ve své bakalářské práci se zabývám touto tematikou pouze v souvislosti s vývojovým obdobím mladšího školního věku, jelikož v tomto období se děti musí vyrovnat s velkou změnou denního režimu. Přestupují ze školky, kde většinu času mohli trávit právě různými hrami, do školy, kde jsou hry vytlačeny učivem a začínajícími povinnostmi. V souvislosti s touto změnou režimu se také částečně mění i druhy her a hraček, které děti v tomto věku preferují, popřípadě pro ně vyžadují rodiče. Právě tuto problematiku se snažím přiblížit ve své práci.

Chtěla bych ukázat, jak se po různých stránkách vyznačuje mladší školní věk, jaký vývoj v tomto období u dětí probíhá, jaké mají potřeby a v návaznosti na to uvést typy her a druhy hraček, které jsou pro tento věk vhodné. Stručně se seznámíme s historií hraček a nahlížení na hry a volný čas dětí v minulosti. Především bych chtěla objasnit, podle jakých kritérií lze hry i hračky třídit, co by mělo být důležité při jejich výběru a uvést některé jejich konkrétní typy.

Tyto teoretické poznatky se snažím potvrdit v praktické části pomocí rozhovorů s rodiči mladších školáků na Jindřichohradecku. V rozhovorech se zaměřuji především na kritéria pro výběr her a hraček, která jsou pro rodiče důležitá, snažím se porovnat reálné názory rodičů s teoretickými poznatky z literatury.

TEORETICKÁ ČÁST

V teoretické části bych se chtěla věnovat vysvětlení, co vlastně mladší školní věk je a čím se vyznačuje, jeho charakteristice jak z fyzické, tak i psychické stránky, ale také pohledu na různé historické i současné hry a hračky související s tímto obdobím, jejich třídění a konkrétní typy.

1. Mladší školní věk v obecné rovině

V první části se budu věnovat hlavním fyzickým změnám, psychickému vývoji a okrajově různým teoriím psychického vývoje, které mohou pomoci při objasnění určitých psychických změn. Uvedu také vývojové mezníky, které ohraničují období mladšího školního věku. Jako první a velice výraznou změnu bych chtěla zmínit tu fyzickou a samozřejmě věkovou, kdy z malého „školového škrvněte“ se stává „velký školák“.

Školní věk je období povinné školní docházky a lze ho rozdělit na tři fáze a to mladší (nebo raný), střední a starší školní věk. Mladší školní věk začíná nástupem na základní školu v 6-7 letech a trvá přibližně do 9-10 let. V tomto období je nejdůležitější sociální změna v životě dítěte, kdy se mu výrazně mění denní režim, rozšiřuje se počet lidí v okolí a vznikají nové vrstevnické skupiny. S tím souvisí i nárůst práv ale i povinností, které musí dítě plnit (Vágnerová, 2008).

Z fyzického hlediska dochází v tomto období k úbytku podkožního tuku, díky rychlému růstu dlouhých kostí k celkovému prodlužování postavy, výraznému nárůstu svalové hmoty a změně rysů obličeje, který se pomalu mění na vizuálně dospělý. Zlepšuje se postupně hrubá i jemná motorika, dítě je již méně neohrabané. Také vypadávají mléčné zuby a rostou trvalé. Od osmi let se již mohou u některých dívek objevit počátky hormonálních změn a to začátek růstu prsou a sekundárního ochlupení (Allen, Marotz, 2002). Je důležité, aby bylo dítě namáhané přiměřenou silou a hlavně rovnoměrně, nejlépe při nějakém sportu nebo například při lezení, šplhání a skákání. Ne všechny děti jsou sportovně nadané, ale jako prevence obezity, křivých zad nebo povolených svalů je důležité, aby i tyto děti měly dostatečný pohyb, dobrou volbu

jsou například pěší výlety nebo i jen lehké pobíhání. K procvičení koordinace, vytrvalosti a obratnosti je kromě různých sportů vhodná také jakákoliv domácí práce nebo práce na zahradě. V oblasti jemné motoriky, by mělo dítě již zvládnout správné držení tužky a nerýt do papíru, čemuž pomáhá i správné držení těla při kreslení a psaní (Kutálková, 2005).

Právě s ohledem na výše zmíněné probíhající fyzikální změny a výrazný vývoj, by se měly upravit předškolní hry, například o složitější pohyby nebo jejich kombinace, které dítěti pomohou procvičit motoriku.

1.1. Psychický vývoj

Kromě fyzického vývoje probíhá výrazně také ten psychický. Co to je psychický vývoj a jak se vyznačuje, se stručně pokusím objasnit v následujících odstavcích.

Mladší školní věk je jedním z životních období ve vývoji jedince. Dle Vágnerové (2008) lze psychický vývoj jedince charakterizovat jako *„proces vzniku, rozvoje a zákonitých proměn psychických procesů a vlastností, jejich diferenciaci a integraci v rámci celé osobnosti. Projevuje se kvantitativními i kvalitativními změnami, zahrnuje nárůst, úbytek i změnu různých funkcí, které se mohou rozvíjet plynule, ale i vývojovými skoky.“*

Psychický vývoj jedince ovlivňují různé faktory a nemusí být u každého zastoupeny ve stejné míře. Těmito faktory jsou dědičnost a vlivy prostředí a jen díky nim se prostřednictvím procesu zrání a učení uskutečňuje psychický vývoj jedince. V psychickém vývoji na sebe vzájemně působí a ovlivňují se biosociální, kognitivní a psychosociální vývoj (Vágnerová, 2008).

Uvedené vysvětlení psychického vývoje bude potřeba v dalších kapitolách, kde na tuto teorii navážu ohraničením vývojovými mezníky a některými teoriemi psychického vývoje.

1.2. Vývojové mezníky mladšího školního věku

Abychom mohli hovořit o období mladšího školního věku, musíme znát vývojové mezníky, přes které na sebe jednotlivé vývojové fáze navazují.

Takový mezník může být biologický, psychický nebo sociální. V tomto případě jde na začátku období o mezník sociální, konkrétně o přechod ze školky do školy a tím započítí povinné školní docházky, kdy získává dítě zcela novou roli školáka. Nástup do školy je určen na 6-7 let, kdy dochází i k určitým změnám ve vývoji a dosažení úrovně zralosti a připravenosti, která je pro přijetí na základní školu nutná. Na konci tohoto období se neobjevuje žádný významný mezník, jde o pozvolný přechod do středního školního věku, rozvíjení a psychickou přípravu na období dospívání (Vágnerová, 2008).

Uvedený mezník začátku tohoto období, totiž započítí školní docházky, rozvedu dále ve své práci, v souvislosti se školní připraveností dítěte.

1.3. Mladší školní věk v různých teoriích psychického vývoje

Pro pochopení tohoto období a jeho různého vykládání je potřeba seznámit se, alespoň okrajově, s různými pohledy a teoriemi psychického vývoje. Uvedu jen ty nejvýznamnější a pouze ve spojitosti se zařazením mladšího školního věku do jejich systému.

Neexistuje jedna teorie psychického vývoje ale hned několik. Liší se podle toho, zda kladou důraz na zrání či učení, nebo považují psychický vývoj za plynulý tok změn nebo postupně kvalitativně odlišné fáze (Vágnerová, 2008).

V teorii psychického vývoje dle Sigmunda Freuda je rozvoj osobnosti z větší části určen vrozenými dispozicemi, z nichž vychází základní pudy života a smrti, chování je determinováno principem slasti. V menší míře působí na vývoj jedince prostředí, které ve formě principu slasti usměrňuje pudovou energii ve shodě s požadavky společnosti. Vývojové fáze se liší podle preferovaného způsobu dosahování slasti a období mladšího školního věku zde spadá do stadia latence, mezi falickým a genitálním stadiem. Zájem o genitální oblast mizí a přesouvá se na jiné aktivity a rozvíjení vztahů. V současnosti ale k tomuto stadiu latence již nedochází a jedinec plynule přechází ze stadia falického do genitálního (Vágnerová, 2008). V souvislosti s hrou zjistil, že do hry dítěte se promítají rušivé podněty z okolí, jeho obavy a stres. Domníval se, že díky hře je dítě schopno si tyto nepříjemné stavy prožít ve své bezpečné zóně (Kořátková, 2005).

Dle C. G. Junga je základ osobnosti vrozený, nevědomý a univerzální. Psychický vývoj nedělí na konkrétní fáze, a větší část psychického vývoje směřuje až do druhé poloviny života jedince. V období dětství, což zahrnuje i mladší školní věk, se podle Junga zaměřuje psychický vývoj především na vybudování dobré pozice ve společnosti a pochopení pohlavní identity své i druhého pohlaví (Vágnerová, 2008).

E. H. Erikson ve své teorii psychosociálního vývoje rozdělil psychický vývoj do osmi stadií, kdy je každé vymezeno pomocí cíle, ke kterému směřuje, obvyklými problémy a způsoby jejich řešení. Vývoj probíhá celý život a přechod z nižšího stupně na vyšší je možný jen při splnění úkolu, který je pro danou fázi daný. Mladší školní věk se v tomto členění nachází ve stadiu, kdy se střetává přičinlivost a méněcennost. Jde o fázi snaživosti a píce, kdy jedinec usiluje o úspěch, a rozvíjejí se rozumové schopnosti (Vágnerová, 2008). Děti se musí naučit dělat věci správně a při neúspěchu pociťují méněcennost, snižuje se jim sebevědomí. Toto neplatí jen při vyučování ve škole, ale i doma nebo třeba ve společnosti kamarádů (Fontana, 2003).

V teorii kognitivního vývoje J. Piageta jsou důležité procesy asimilace, akomodace a udržení, pomocí nichž se jedinec snaží přizpůsobit společnosti. Fáze kognitivního vývoje, která se kryje s obdobím mladšího školního věku, je podle Piageta fáze konkrétních logických operací (Vágnerová, 2008). Děti v tomto období již pomalu dokáží přemýšlet i při nepřítomnosti předlohy, ale ke zvládnutí potřebují mít tuto zkušenost zažitou v minulosti. Děti také postupně dokáží seskupovat předměty podle určitých společných znaků a poté i uspořádat do určitého pořadí (Fontana, 2003).

Na rozdíl od behaviorismu, který chápal vývoj pouze jako proces učení, teorie sociálního učení neignoruje ani vliv genetických dispozic a prostředí. Dle L. Vygotského probíhá učení dítěte z části samostatně a z části je dáno interakcí dítěte s okolím, které je nejčastěji zastupováno rodiči nebo učiteli. A. Bandura ve své teorii tvrdí, že učení a následně i psychický vývoj vychází hlavně z pozorování okolí a poté jeho nápodobě. V Selmanově teorii je kladen velký důraz na proces sebesocializace, kdy se dítě aktivně podílí na svém vývoji volbou a upřednostňováním určitých aktivit, okruhu přátel a dalšího. Vývoj je rozdělen na fáze, podle schopnosti uvažovat z pozice jiného člověka.

Mladší školní věk je zde obsažen ve fázi postupného uvědomění odlišnosti a poté také ve fázi přijetí pohledu jiného člověka (Vágnerová, 2008).

Z tohoto dělení jsou znát sice různé přístupy, ale s ne úplně rozdílnými výsledky, kdy se většina shodne, že v tomto období se dítě sžívá s novým prostředím a soustředí se na budování vztahů s okolím a dobré výsledky. Znalosti těchto obecných informací o období mladšího školního věku, které jsem uvedla v první části práce, týkající se fyzikálních změn a psychických potřeb, a vycházejících z různých teorií, nám mohou pomoci vybrat pro dítě vhodnou hračku, nebo zvolit správnou hru pro celý kolektiv mladších školáků.

2. Mladší školní věk z pohledu vývojové psychologie

Fyzické a psychické změny nejsou jediné v tomto období. Velké změny se odehrávají i v dalších oblastech, jako jsou poznávací procesy, jazykové kompetence, emoce nebo ve vývoji osobnosti a socializaci. Právě pohledem vývojové psychologie na toto období se budu zabývat v následujících kapitolách.

Aby mohlo dítě nastoupit na základní školu, musí dosáhnout určité školní zralosti, která nastává právě ve věku 6-7 let. Aby bylo dítě školsky zralé, musí být schopné vizuální analýzy a syntézy ale také sekvenční percepce. To znamená umět rozložit celek na části, tyto části chápat jako součást celku a být schopné vnímat pořadí. Důležitým předpokladem školní úspěšnosti je také určitá úroveň jazykových schopností, kdy dítě dokáže porozumět verbální komunikaci a také je schopné samo se vyjádřit o běžných věcech (Vágnerová, 2008). Dalšími důležitými znaky školní zralosti je dobrý zdravotní stav dítěte, jasné vyhranění používané ruky při psaní, samostatnost v hygienických návycích nebo schopnost obkreslit určitý tvar či obrázek (Kutálková, 2005).

V případě nepřipravenosti dítěte na vstup do školy, hlavně u dětí s nedostatečnou stimulací nebo jinak znevýhodněných, se doporučují přípravné třídy nebo kurzy. Tyto by ale neměly mít jen chvilkový charakter, je zapotřebí působit v tomto směru dlouhodobě, popřípadě i s návazností na základní škole (Langmeier, Krejčířová, 2004). Rodiče mohou svému dítěti pomoci zvýšenou podporou a tím i zvýšenému pocitu

bezpečí, ale také aktivněji, například právě pomocí určitých hravých činností. Existuje spousta publikací, specializovaných na výběr her podle potřeb konkrétního dítěte (Doležalová, 2005).

V některých případech nepřipravenosti může být ale na vině i věk dítěte. Při vstupu do první třídy může být věkový rozdíl mezi spolužáky až jeden rok, záleží na datu narození. V případě narození dítěte v letních měsících je vhodné poradit se o nástupu do školy, popřípadě možném odkladu, s pedagogicko-psychologickým poradcem. Dalším faktorem může být i pohlaví dítěte, kdy chlapci vyzrávají v sociální a emocionální oblasti později než dívky, což ale neznamená, že v ostatních oblastech také nejsou zralí (Otevřelová, 2016).

Výjimečně se objevují děti z druhé strany spektra a to předčasně vyzrálé, které mohou, po doporučení pedagogicko-psychologického poradce, nastoupit do první třídy již v 5 letech. Jiným příkladem jsou i intelektově mimořádně nadané děti, které se také neobjevují často. Takové děti jsou intelektově na vyšší úrovni, s čímž poté souvisí i odlišný výběr her a hraček oproti ostatním dětem, kdy preferují čtení, nauky a zkoumání různých problémů (Beníšková, 2007).

Na začátek druhé části jsem uvedla kritéria školní zralosti, jelikož tato je vývojovým mezníkem ohraničujícím mladší školní věk. Stručně jsem charakterizovala požadavky na vstup do 1. třídy a možné důvody školní nezralosti a nepřipravenosti na přestup do školy.

2.1. Vývoj poznávacích procesů

V první kapitole této části se pokusím ukázat rozvoj různých poznávacích procesů – smyslového vnímání, pozornosti, nebo motivace k určitým činům.

V mladším školním věku je zásadní vývoj zrakového vnímání dítěte. Jde především o vidění na blízkou vzdálenost, které je při práci ve škole důležité, ale pro dítě je namáhavější, tudíž u takové práce nevydrží dlouhou dobu. Dále se také učí diferencovat vertikální a horizontální polohu, kdy je pro děti lehčí naučit se rozdíl mezi nahoře a dole, než mezi nalevo a napravo. To je dáno z důvodu nestability určení pravé a levé strany z pohledu dítěte, kdy se například při otočení dítěte otočí i určené

předměty, což může být problém při rozlišení písmen odlišných pouze svou polohou. Děti mladšího školního věku si již uvědomují důležitost senzomotorické koordinace, a to hlavně ruky a oka, a věnují jí záměrnou pozornost (Vágnerová, 2008). Vývoj zrakového vnímání ale může být některými vjemy i ohrožen. Takovým ohrožením se může stát nadbytek vjemů, se kterými se dítě nedokáže vypořádat a tak ani jejich vnímání neprobíhá dokonale, ale také to mohou být nekvalitní zrakové informace. Nekvalitní mohou být i zrakové vjemy získávané pasivně, například dlouhodobým sledováním televize nebo počítače. Samozřejmě, že by bylo kontraproduktivní zablokovat k nim přístup úplně, ale je dobré je alespoň omezit na únosnou míru (Kutálková, 2005).

V tomto období také dozrává sluchové vnímání, které je podporováno denním používáním řeči. Děti při nástupu do školy již většinou umí rozlišovat jednotlivé fonémy, neboli zvuky dané řeči, ale často s chybami u stejně znějících hlásek nebo při rychlé řeči. Mladší školáci pak již zvládají rozlišit délku samohlásek a postupně i znělé a neznělé hlásky. V tomto věku se také více rozvíjí sluchová analýza a syntéza, se kterou souvisí i vnímání časové posloupnosti sluchových podnětů neboli sluchová percepce. Dítě je schopné rozlišovat hranice slov, určit jejich pořadí a také řazení jednotlivých hlásek ve slově. Sluchové a zrakové vnímání se v tomto věku při výuce kombinují a doplňují (Vágnerová, 2008). I zde ale působí negativní vlivy, které mohou sluchové vnímání rušit. Jde především o akustický smog, což je všudypřítomný hluk. Tato přemíra hluku může dítěti vadit, kvůli čemuž přestane okolní zvuky vnímat, pak ale nevnímá ani to, když na něj někdo promluví (Kutálková, 2005).

I když je pro mladší školáky charakteristická větší rozumová zralost, tak stále potřebují vedení určité autority, nejčastěji rodiče nebo učitele. A to nejen v případě pomoci při orientaci v určitém úkolu nebo problému, ale také při hodnocení a konzultaci informací, které dítě získalo od svých vrstevníků. Dítě v tomto období může být takovými informacemi výrazně ovlivňováno, což může být v případě jejich nepravdivosti problém, protože si tuto mýlku děti sami často neuvědomují (Špaňhelová, 2008).

Mladší školáci se zaměřují spíše na poznávání skutečného světa, na realitu, kterou znají, proto argumentují spíše pomocí konkrétních příkladů místo obecnou definicí. Zvolený způsob uvažování závisí na situaci a složitosti řešeného problému, dítě může upustit od logického myšlení a použít primitivnější strategii uvažování. Postupně po pochopení různých souvislostí se rozvíjí i konkrétní logické myšlení, kdy jsou nejdůležitější decentrace (odklon od egocentrismu, schopnost posuzovat skutečnost z pohledu jiné osoby), konzervace (trvalost podstaty určitého objektu, jeho znaků, vlastností) a reverzibilita (vratnost různých proměn). Hlavními způsoby uvažování je z počátku klasifikace dle určitého kritéria a následné třídění, řazení dle určitých pravidel, popřípadě i kombinování různých úvah a následná dedukce. Mladší školák využívá k řešení problému jen ty informace, které alespoň částečně chápe a považuje za důležité, až s postupem času se naučí pracovat se všemi informacemi. Děti v tomto věku ještě nechápou, že se může v určitém dění objevit i nahodilost, vždy hledají konkrétní příčinu (Vágnerová, 2008).

Podobné je to s vnímáním času, je to pro ně konkrétní význam a až ke konci tohoto období, jsou schopni tento pojem lépe chápat a začít s ním pracovat. Co se týká matematických dovedností, pak již při vstupu do školy mají určité základy, kdy například dokáží napočítat do pěti a znají názvy číslic, ale konkrétní číselné řady nebo princip rovnosti se učí ovládat a pochopit právě až v tomto věku (Vágnerová, 2008). Dítě by při vstupu do školy mělo už také zvládnout rozlišit od sebe různé geometrické popřípadě i prostorové tvary, i když je ještě nemusí umět pojmenovat, nebo řadit předměty, podle určitého vzorce (Kutálková, 2005).

Pro mladší školáky je také velmi důležitý rozvoj pozornosti, který závisí na určité zralosti CNS, a schopnost koncentrace na určitý podnět po určitou dobu, kdy například v 7 letech je průměrná délka soustředění 7-10 minut. Schopnost koncentrace pozornosti také závisí na druhu podnětu, například zrakové podněty dítě vnímá lépe než sluchové. V tomto období se začínají silněji vyvíjet paměťové funkce, také díky vlivu školy. Zvětšuje se kapacita paměti, rychlost zpracování a ukládání informací, které probíhá hlavně mechanicky a neselektivně, jedinou paměťovou strategií je opakování, ale toho jsou schopny, jen pokud mohou dané informace opět vidět nebo slyšet, z paměti si dokáží opakovat až děti středního školního věku. Mladší školáci do 7 let

nepoznají, kdy jsou již naučení a kdy ještě ne, myslí si, že všichni se dokáží naučit všechno stejně, až od 8 let chápou, že každý si zapamatuje stejné množství informací za jiný časový úsek (Vágnerová, 2008).

Aby mohlo dítě dostatečně prosperovat, je také důležitá jeho motivace, ať už k učení, hledání kamarádů nebo například i k odmítnutí lhaní. Správná síla motivace pomůže dítěti překonat strach z takových situací, zmírní jeho napětí a zvýší úsilí vydávané na dané jednání. Motivací může být pro dítě pochvala, uznání, konkrétní příklad, vysvětlení situace, ale i podpora (Špaňhelová, 2008). Motivace tedy většinou přichází zvenku, od někoho. V některých případech, je možné základy motivace „naučit“ při výchově dítěte a na nich pak snáze vzniká motivace vnitřní, hnána vnitřními pohnutkami dítěte (Langmeier, Krejčířová, 2004).

Ukázali jsme si, že všechny zmíněné oblasti jsou pro rozvoj dítěte velmi důležité, aby byly již na určité úrovni při vstupu na základní školu, kde se budou dále rozvíjet a podporovat. Všechny tyto oblasti jdou procvičit také při správné volbě her, jak ve výuce, tak i doma nebo mezi vrstevníky.

2.2. Vývoj jazykových kompetencí, autoregulačních mechanismů a emocí

Mimo poznávací procesy jsou i další důležité oblasti, které se v mladším školním věku zdokonalují a tudíž je žádané i jejich procvičování. Mezi tyto schopnosti patří i jazykové kompetence, autoregulační mechanismy nebo správný emoční vývoj, které si přiblížíme v následující kapitole.

Děti při vstupu na základní školu již musí mít určitou úroveň jazykových schopností, které se pak dále rozvíjejí. Jde hlavně o rozvoj a doplnění slovní zásoby a to jak v jejím rozsahu tak i kvalitě. Dále se pak mění i způsob uvažování o slovech, jejich významu, rozdílnosti, podobnosti nebo rozdělení na části. Mladší školáci často mluví nevědomě gramaticky správně, ale pravidlům a změnám gramatické vazby se postupně učí, kdy převážné zlepšení nastává v první a druhé třídě základní školy (Vágnerová, 2008). Výraznou podporou jak slovní zásoby, gramatiky ale i představivosti je četba. A právě představivost také pomáhá při obohacování slovní zásoby, dítě má potřebu o něčem konkrétním mluvit, vyhledávat si další informace a to na základě představy o dané věci

(Špaňhelová, 2008). Důležitým předpokladem správné výslovnosti je dobrá pohyblivost mluvidel. Při nedostacích v této oblasti se objevují poruchy výslovnosti složitějších hlásek, například L, R, Ř, nebo sykavek, nebo se může zdát, že dítě „huhňá“. Tyto nedostatky řeči se dají napravit buď různými domácími cvičeními popřípadě návštěvou odborníka – logopeda (Kutálková, 2005).

Stejně jako jazykové schopnosti, tak i autoregulační kompetence se rozvíjejí v období celého školního věku. Mladší školáci ještě často používají regulaci emotivní, která vede k okamžitému uspokojení, a to převážně v zátěžových situacích. Postupem času děti v závislosti na zrání a učení směřují od emotivní regulace k vyšší formě, založené na vůli, na schopnosti odložit okamžité uspokojení ve prospěch důležitějšího cíle. Mladší školáci ještě neumí dostatečně posoudit, ovládat a využívat své schopnosti, snadno se nechají zlákat jinými podněty a proto je potřeba podpora a vedení dospělých (Vágnerová, 2008).

Ve školním věku se zlepšuje odolnost vůči zátěži i emoční stabilita. Děti postupně začínají chápat své emoce, dokáží je smysluplně interpretovat, porozumět jim. Rozvíjí a stabilizuje se emoční očekávání, které se přenáší i na nové situace, nejčastěji spojené se školou a vrstevníky. Pro emoční vývoj dítěte je důležité sdílení emocí, které u mladších školáků probíhá především s rodiči, postupně pak přechází na vrstevníky. Vytváří se vnitřní regulace emocí, schopnost jejich potlačování a ovládnutí, což se týká hlavně zlosti, popřípadě úzkosti nebo strachu. Důležitý je také rozvoj sebehodnotících emocí, který vychází ze srovnání sebe s ostatními dětmi. Pod vlivem hodnocení dospělých i vrstevníků dochází k lepšímu pochopení hlavně pocitu viny, zahanbení nebo hrdosti (Vágnerová, 2008). V tomto období již dítě ví, že lze prožívat hned po sobě různé emoce. Ale až ke konci mladšího školního věku dítě začíná chápat, že lze prožívat i více emocí najednou, navíc někdy i zcela protichůdných (Langmeier, Krejčířová, 2004).

Uvedené oblasti jazykových schopností, autoregulačních kompetencí a emočního vývoje dítěte jsou již při vstupu do školy částečně vyvinuté. Jak jsem ale v této kapitole ukázala, větší část těchto schopností se zdokonaluje právě až po vstupu do 1. třídy a dále.

2.3. Vývoj osobnosti a sebepojetí

V předposlední kapitole této části bych chtěla ukázat, jakým způsobem dítě uvažuje o sobě a okolním světě, co pomáhá utvářet jeho názory a vnímání reality.

Na určení sebepojetí mladších školáků se výrazně podílí názory, postoje a hodnocení okolí, vyplývá z vlastních zkušeností se sebou samými. Důležitým ukazatelem vlastní hodnoty je výkon a jeho pozitivní hodnocení autoritou. Sami sebe popisují mladší školáci zpočátku hlavně podle viditelných vlastností, později přecházejí i na vnitřní vlastnosti a dovednosti, ale citové nebo psychické vlastnosti ještě nedokáží přesně popsat, nahlíží na ně pouze z aktuálního hlediska jako na neměnné. Ve školním věku se také postupně mění názor na genderové rozdíly a typické vlastnosti, kdy mladší školáci vnímají tyto stereotypy stále většinou jako neměnné, i když s možností jejich ovlivnění určitými sociálními faktory. Velmi důležitými modely při nahlížení na genderové vlastnosti jsou rodiče, kdy se dítě může identifikovat s rodičem stejného pohlaví, ale i vrstevníci, kdy děti s postupem času preferují spíše genderově stejnorodou skupinu. Ve škole se také s ohledem na pohlaví mění očekávání učitelů. Na dívky bývají kladeny větší nároky než na chlapce a z toho vyplývá i jejich větší sebekritičnost. Problémem mohou být genderové stereotypy, kdy vyučující již předem počítají například s menší pílí u chlapců nebo poslušností u dívek a při nenaplnění svých představ na ně zvyšují tlak (Vágnerová, 2008).

V tomto období se také děti domáhají vysvětlení okolních situací nebo pojmů, zvědavost je další způsob utváření názoru na sebe i na svět kolem. Děti se snaží dozvědět, jaký na ně bude mít určitá situace dopad, proč se některé věci dějí a proč zrovna tím konkrétním způsobem. I když dítě není komunikativní, tak by měl rozhovor začít rodič, protože i přes tichost dítěte na něj určitá situace nebo informace působí a vnímá ji. Rodiče, popřípadě jiná autorita, by také měli dítěti odpovídat konkrétně a pravdivě (Špaňhelová, 2008).

V této kapitole jsem uvedla problematiku sebepojetí, ovlivnitelnosti názoru dítěte názorem dospělých a shrnula jsem způsoby utváření názorů dítěte, jak na sebe samé, tak i na okolní svět.

2.4. Socializace

Jako poslední, ale neméně důležitou, bych chtěla přiblížit socializaci. Dítě přichází do nového prostředí, kde musí objevit své místo, seznámit se s novým okolím a postupně se připravit na společnost. Tato příprava probíhá i v předškolním věku, ale až ve škole je na ní kladen větší důraz. V následující kapitole se pokusím ukázat proč.

Vstup do školy je významným mezníkem i v socializaci dítěte, připravuje ho na život ve společnosti. Dítě, které navštěvovalo mateřskou školkou, je již navyklé být určitý čas bez rodičů, v kolektivu dětí a pod dohledem autority, i když učitelky v mateřských školách mají k dětem spíše domácí přístup. Dítě, které ale školkou nenavštěvovalo, může mít s tímto odloučením problém (Langmeier, Krejčířová, 2004).

Mladší školáci více přicházejí do kontaktu s cizími dospělými i s vrstevníky a rozvíjejí s nimi vztahy, včetně získání určitých rolí a postavení v konkrétních sociálních skupinách. Nejdůležitější oblastí je pro školáka stále rodina, ale přidává se i škola a vrstevníci. Většina potřeb mladšího školáka, ať už potřeby psychické, tělesné, emoční, seberealizace, učení, ale i potřeby různých zážitků, je uspokojována právě rodinou. Z názoru rodičů na hodnotu vzdělání také vyplývá a je jím určen názor žáka. Problémem může být rozpad rodiny, kdy dítěti přestává být dostatečnou oporou, ono ztrácí pocit jistoty a vrací se svým jednáním na nižší úroveň, reaguje egocentricky. Tato ztráta jistoty se odráží i ve školním prospěchu, takové děti se zhoršují. V případě rozpadu rodiny se také často mění postavení obou rodičů, matka se stává autoritou a vede dítě k povinnostem a otec dítěti nabízí spíše zábavu, výchovu již ne. V případě přenechání dětí v péči otce se tyto role ale otáčí. U mladších školáků také dochází ke stabilizaci vztahů se sourozenci, kteří mohou být v případě rozpadu rodiny buď oporou, nebo konkurencí (Vágnerová, 2008).

Ve škole se dítě postupně připravuje na vstup do společnosti a získává zde i nové role, a to právě žáka a také spolužáka. Dítě zde získává nejen nové znalosti a zkušenosti, ale také rozvíjí sociální kompetence, nahlížení na hodnoty a postoj vůči povinnostem, jejich přijetí a podřízení se. Škola může na dítě působit pozitivně i negativně a toto působení je často ovlivněno i názorem rodičů nebo jejich tlakem na získání vyšší úspěšnosti. Děti se v tomto období neučí, aby měly dobré známky, ale aby je okolí,

především rodiče a třídní učitel, ohodnotili pozitivně (Vágnerová, 2008). Toto pozitivní hodnocení je důležité i pro děti, pro které je dobrou známkou i trojka, protože každé dítě má jiné dispozice, a při absenci podpory může dítě polevit v úsilí a dále se zhoršovat. Rodiče by se měli přizpůsobit možnostem dítěte a respektovat jeho tempo a nadání, tím se dá předejít zklamání. Nemalé úsilí musí dítě také vynaložit na domácí přípravu do školy, která znamená soustředění po určitý vymezený čas, a k tomu také výrazně pomáhá podpora rodičů (Špaňhelová, 2008).

Po nástupu do školy se jednou z nejdůležitějších potřeb dítěte stává i kontakt s vrstevníky, který se nejvýznamněji prohlubuje v období středního dětství. Vrstevnické skupiny mohou vznikat na různých místech, ve škole, v místě bydliště, při různých zájmových činnostech. Tyto skupiny se často vyznačují stejným pohlavím a věkem jejích členů. Kamarádi jsou pro sebe navzájem určitou emoční oporou, mohou sdílet své zážitky a získávají další nové sociální dovednosti, například se učí spolupráci nebo soupeření. Pro mladšího školáka je kamarád ten, kdo s ním tráví hodně času, má více stejných zálib nebo určitá fyzicky blízká osoba. Důležitou vrstevnickou skupinou je školní třída, která je vytvořena uměle na základě stejného věku, je uzavřená a dítě si spolužáky nemůže vybrat. I ve školní třídě se postupem času tvoří určitá hierarchie, která je ovlivněna hlavně kvalitou sociálních kompetencí dítěte, jeho osobnostními vlastnostmi, chováním ale také často fyzickou silou, vzhledem nebo určitým vlastnictvím (Vágnerová, 2008). Přátelství v tomto období většinou nevydrží moc dlouho. Děti si snadno kamarády najdou, ale velmi snadno může být přátelství také ukončeno, a to často z důvodů naprosto obyčejných, například že si kamarád povídal s jiným dítětem, které nemá ten druhý rád. Jen málo přátelství vzniklých v tomto období bývá dlouhodobých (Allen, Marotz, 2002).

Mladší školáci nezpochybňují autoritou dané normy chování a pravidla, neuvažují o nich a bezvýhradně je přijímají. Je pro ně důležité dosažení odměny, popřípadě vyhnutí se trestu, chtějí být autoritou pochváleni, proto je častější porušení normy chování ve směru k vrstevníkům než k dospělým. Děti v tomto období již vědí, jak by se měli chovat, co je dobré a co špatné ale ještě se nedokáží dostatečně ovládat a odložit aktuální uspokojení (Vágnerová, 2008).

V této druhé části práce jsem ukázala pohled na mladší školní věk podle vývojové psychologie. Uvedla jsem důležité aspekty vývoje poznávacích procesů a jazykových kompetencí, které jdou podporovat i správným výběrem her a hraček. Také jsem ukázala emoční a osobnostní vývoj dítěte, rozvoj jeho sebepojetí a důležitou roli socializace v životě mladšího školáka.

3. Hraní si v obecné rovině

Ve třetí části se již budeme věnovat hrám a hračkám, ale v jejich obecnějším pojetí. V souvislosti s volným časem nebo učením, kdy se hra může prolínat s učivem a pomáhat jeho zapamatování, ale také z hlediska vývoje her v životě dítěte a okrajově i jejich historického vývoje.

U hry nelze určit jedinou správnou definici, má mnoho podob a ovlivňuje ji velké množství faktorů. Při shrnutí dosavadních poznatků ale můžeme říci, že hra nevědomky dopomáhá správnému formování osobnosti, podporuje jeho psychickou rovnováhu, je spontánní, dává jedinci pocit svobody, je jí zaujatý. Hra vychází z vnitřní motivace jedince, bývá smysluplná, s určitým cílem k dosažení, a velmi často se při ní pracuje jak s fantazií, tak i s tvořivostí (Suchánková, 2014). Hrou můžeme nazvat jakékoliv jednání, kterým jedinec nezískává žádný viditelný užitek, ale může jím být plně zaujatý. Jde o jednání, někdy přímo soutěž, často podle předem určených a známých pravidel, avšak s důrazem na zábavu a radost vycházející z tohoto konání (Činčera, 2007).

Hry jsou důležité pro mláďata všech vyšších živočichů, tedy i dětí. V obecném měřítku je hra u všech mláďat procvičováním základních instinktů a dovedností nutných k životu (Kořátková, 2005). Na rozdíl od většiny zvířecích mláďat, u kterých jsou hry zastoupeny v zásadní většině intenzivním pohybem, se u lidí hra s postupem věku často spojuje s určitým objektem – hračkou. Dospělí kupují dětem různé hračky pod různými důvody. Aby si dítě procvičovalo paměť, přesnost, pozornost, koordinaci, řeč a další, ale děti to nevnímají z tohoto pohledu. Pro děti je hra především zábava. Mimo to pomáhá i při správném vývoji dítěte, jak psychickém, sociálním tak i fyzickém. Navíc pozitivní přístup rodičů k hraní pak u jejich dětí pomáhá vybudovat pozitivní postoj k zábavě v dalším životě, což je pro radostný život velmi důležité (Fontana, 2003).

Díky hram získávají děti nové zkušenosti, rozvíjejí své schopnosti, dokáží se odreagovat a setřást napětí a místo negativních emocí se probouzejí ty pozitivní. Většina her probíhá ve skupinách, což pomáhá dítěti při socializaci (Pávková, 2002). Mladší školáci mají již také tendence k větší samostatnosti při hře, což může vést k milné představě úplné samostatnosti dítěte a k absenci určitého dozoru. Dohled dospělého je stále nutný, stejně jako jeho případné korigování nevhodného stylu nebo místa hry (Fišer, 1989). Hřiště, zakládaná podle schválených šablon, někdy přestanou děti bavit, a ty pak vyhledávají pro ně zajímavější, avšak často nebezpečná, místa. Takovými místy mohou být nádraží, staveniště, opuštěné budovy nebo obchodní centra. Tomuto nebezpečí je potřeba zabránit zaměstnáním těchto znuřených dětí pomocí jiných aktivit (Reuysová, Viehoffová, 1996).

Hračkou můžeme nazvat cokoliv, s čím si děti hrají. Nejčastěji si pod tímto termínem lidé představí výrobek, přímo stvořený určitou firmou ke hraní. Kromě těchto profesionálních výrobků jde hračkou nazvat i jakýkoliv kamínek, knoflík, kus oblečení nebo například nádobí, které zrovna dítě používá ke hře (Knápek, 2002).

V úvodu třetí části jsem vysvětlila, co všechno můžeme hrou a hračkou nazývat, jaké jsou jejich obecné charakteristiky. Také jsem uvedla význam her v životě dětí a jejich podobu s hrami mláďat dalších vyšších živočichů.

3.1. Vývoj her v životě dítěte

Dítě dává v různém věku přednost různým druhům her a hraček. Právě tyto změny a vývoj her v životě dítěte bych chtěla stručně popsat v této kapitole.

Složitost hry s postupem věku roste, stejně tak jako přibývá význam a využití určitého objektu, ale také se pomalu rozšiřuje počet dětí, které si hrají buď jen v blízkosti sebe, nebo poté i spolu. Mladší školáci již většinu her provádí v interakci s vrstevníky, jde tedy o takzvanou sociální hru (Fontana, 2003). Ze hry symbolické se postupně stává hra konstruktivní. Oblíbené jsou také hry stolní, kolektivní pohybové, námětové, slovní nebo hudební (Suchánková, 2014).

Od narození po nástup do školy projdou děti několika typy her. Na začátku života dítě zkoumá různé předměty a manipuluje s nimi, zkouší jednoduché pohyby. Ve druhém

roce již dítě začíná dávat hračkám určité role, zachází s nimi jako s opravdovými předměty pro dospělé, popřípadě jako s živými. Na tyto hry pak navazuje schopnost naslouchat vyprávění, sledovat určitou posloupnost příběhu, kreslení nebo hraní na písku. Následuje schopnost nahradit určitou věc jinou, nebo si ji domyslet, a hraní si na někoho, zkoušení různých rolí. V mateřské škole se pak objevují hry s pravidly, kdy už musí dítě jednat podle předem určených postupů, které se upevňují na začátku školní docházky. Tyto hry s pravidly však nemizí, ale svým způsobem se transformují do sportovních aktivit, u kterých je také nutné dbát na určitá pravidla. V těchto sportovních hrách se pak objevuje soupeření, snaha dosáhnout lepších výsledků než ostatní a při neúspěchu zklamání, což někdy zapříčiní, že není sport dělán z čisté radosti z něj, ale z nutnosti porazit ostatní (Fontana, 2003).

Uvedený vývoj her jsem popsala s ohledem na přiřazení k určitým obdobím v dosavadním životě dítěte. Hry vhodné pro mladší školáky více rozeberu v dalších kapitolách.

3.2. Hry a učení

V této kapitole bych chtěla ukázat možnost začlenění her do výuky i jejich nepřímý vliv na spontánní učení dětí.

Možnost a schopnost dětí hrát si má vliv i na učení, často se i právě díky hraní dítě dostane do situace, kdy se něco naučí. Děti pocházející z prostředí s dostatečným množstvím podnětů s velkou variabilitou se učí snáze než dítě z prostředí na podněty chudého. Takovými podněty jsou například různé předměty vhodné k manipulaci či stavění, kreativní náčiní nebo sociální interakce, například ve formě pomáhání při práci na zahradě, v kuchyni a další aktivity (Fontana, 2003).

V rámci vyučování se s postupem věku dětí mění i styl her. V jeslích a mateřských školách je hraní hlavní náplní vyučování, učitelka sama musí někdy začít konkrétní činnosti a někdy jen pozorovat dětmi vybrané činnosti, hlavní je vedení k verbalizaci právě prováděných úkonů. Při vstupu do školy přestává být hra nejdůležitější částí a někdy bývá ve vyučování opomíjena, ale i v tomto věku je hraní si důležité. Hry jsou více strukturované, zavádí se určitá pravidla, jak bylo psáno výše, a pozorováním

hrajícího si dítěte, se o něm může učitel, popřípadě rodič, dozvědět důležité informace. Podle intenzity prožívání, nápaditosti her nebo naopak jejich stereotypizaci, ale i podle chování dítěte a jeho schopnosti hrát si s ostatními, může dospělý poznat problémy ve vývoji, duševním zdraví nebo míře samostatnosti a socializace dítěte. U starších dětí se pak již objevují především hry s pravidly přecházející plynule do sportů, popřípadě simulační hry, kdy jde o napodobení a nácvik běžných životních situací (Fontana, 2003).

Při učení mohou také pomáhat počítače, ale musí být zvolena časová hranice, jak dlouho si dítě může hrát. Samozřejmě existují i přímo výukové hry pro děti různého věku. Pozitivem je možné zlepšení reflexů, lepší ovládání impulsů ale i zvýšení sebevědomí dítěte, pokud je ve hrách úspěšné. Při této činnosti je ale také omezen sociální kontakt dítěte, nevhodné hry mohou podporovat agresivitu u některých jedinců a společně se sledováním televize může dlouhodobé sledování obrazovky zpomalit zrakovou představivost (Fontana, 2003).

Do této kapitoly patří i různá dopravní hřiště, kde se děti formou her učí základní znalosti o dopravních předpisech, které již využijí, například při jízdě na kole nebo jako pěší chodci (Fišer, 1989).

Kombinace her a učení, které uvádím výše, jsou pro děti dobrým zdrojem zábavy i nových poznatků.

3.3. Hry a volný čas

Kromě výše zmíněného učení, kde jsou hry jen doplňkem, bych chtěla uvést i hlavní oblast využití her – volný čas.

Hraní si s někým nebo něčím u mladších školáků probíhá ve výrazné většině v jejich volném čase. Samozřejmě jsou i hry uskutečňující se při vyučování, nebo je pomocí her pomáháno správným návykům při samoobsluze, jídle, hygieně či pomáhání v domácnosti, ale těch je v poměru k volnočasovému minimum. Právě i kvůli této převaze je žádoucí, aby byl volný čas dětí určitým způsobem pedagogicky ovlivňován a tím se předešlo nudě a z ní vycházejících společenských problémů, jelikož děti se sami nedokáží orientovat v množství nabízených zájmových činností. Míra tohoto ovlivňování a dohledu se mění s věkem i vyspělostí dětí a záleží také na místě, kde se

ve svém volném čase pohybují, jestli doma, na veřejných prostranstvích, hřištích a parcích nebo v různých institucích k tomu určených. Takovou institucí může být pro menší děti školní družina, střediska pro volný čas dětí a mládeže, základní umělecké či jazykové školy, popřípadě i různá občanská sdružení typu Junák, Pionýr či Duha, sportovní, kulturní nebo náboženské organizace, například YMCA, pro větší pak i školní kluby nebo domovy mládeže. Existují také organizace věnující se využívání volného času zdravotně nebo sociálně znevýhodněných dětí a dětí z rizikových skupin. Pokud dítě nemá dostatečné zájmy nebo koníčky, může vést tato absence k negativním aktivitám, například k agresivitě, záškoláctví, závislosti na virtuální realitě, popřípadě k úplnému odsunu reálného světa do pozadí (Pávková, 2002).

Na různé věkové skupiny dětí jsou zaměřené i hromadné sdělovací prostředky formou časopisů pro děti, televizních pořadů, hudebních skupin nebo počítačových a mobilních her (Pávková, 2002). U her počítačových a mobilních by mělo mít dítě přístup hlavně k nenásilným druhům. Agresivní a nenávistné hry podporují toto asociální chování a rozhodování dítěte i v reálném životě. Často se pokouší řešení, naučené z těchto her, aplikovat i při kontaktu s ostatními dětmi (Kořátková, 2005).

V této kapitole jsem ukázala největší oblast působení her – volný čas dětí. Uvedla jsem možnosti dohledu nad jeho trávením, včetně některých institucí, které jsou specializovány na různé způsoby vedení volného času dětí, a také typy hromadných sdělovacích prostředků zaměřených na děti, včetně hrozeb z nich vyplývajících.

3.4. Odpočinek a rekreace

V návaznosti na předchozí kapitolu, a částečně i jako její součást, uvedu v následující kapitole informace o odpočinkových a rekreačních aktivitách, mezi které mohou patřit i hry.

Mezi odpočinkovými a rekreačními aktivitami dětí je rozdíl, na který je nutno brát ohled při výběru aktivity vůči stupni únavy dítěte. Odpočinkové jsou nevhodnější zařadit časně ráno, následně kolem druhé hodiny odpolední a večer, naopak rekreační nejčastěji po odpoledním odpočinku. Odpočinkové aktivity jsou klidnější, nenáročné jak z fyzického tak psychického hlediska. Takovými aktivitami může být klid na lůžku,

různá relaxační cvičení či klidné vycházky, nenáročná společenská hra, četba, poslech hudby, sledování vybraného pořadu či práce s počítačem (Pávková, 2002).

Naopak rekreační aktivity jsou náročnější, nejčastěji pohybové a v nejlepším případě na čerstvém vzduchu. Může se jednat o různé uvolňovací cvičení, pohybové hry v přírodě, na hřišti, popřípadě v místnosti, různé sezónní hry dle počasí, aktivní provozování různých konkrétních sportů, aktivnější vycházky obsahující různé přírodovědné nebo jiné činnosti nebo i hry obsahující hudební činnosti či zpěv. V mladším školním věku tvoří většinu odpočinkových i rekreačních činností právě různé druhy her. Tyto také pomáhají při objevování a následném výběru zájmů dítěte, kdy je nutné nabídnout různé druhy zájmových aktivit ze všech okruhů lidské činnosti, aby si dítě mohlo vybrat aktivity, které ho baví, a v pozdějším věku je rozvíjet. Formou her mohou být někdy prováděny i činnosti sebeobslužné, veřejně prospěšné nebo příprava na vyučování, ale nikdy v takovém měřítku jako rekreační a odpočinkové (Pávková, 2002).

V této poslední oblasti působení her jsem vysvětlila rozdíl mezi odpočinkovými a rekreačními aktivitami, vhodnost jejich časového zařazení do denního plánu dítěte a některé jejich typy.

3.5. Historický vývoj

Hračky a hry byly součástí života dětí vždy, i když pokaždé v jiné formě, počtu i významu. V poslední kapitole této části, se pokusím ukázat historický vývoj a význam hraček v jednotlivých obdobích.

První nálezy hraček se vztahují ke starověkému Egyptu, kde šlo například o míč z papyru, hliněné figurky nebo dřevěného krokodýla, ale také starověkému Řecku, odkud se nám zachovaly doklady například o vozíčkách, figurkách vojáčků nebo panenek z různých materiálů. V tomto historickém období byly hry důležité nejen pro děti, ale pro celou společnost, nejčastěji bývaly spojovány s určitým náboženstvím a o jejich důležitosti lze najít doklad i v některých dílech antických filosofů. S příchodem renesance začali vznikat různé pohybové a intelektuální hry a v roce 1510 byla v Krakově vytištěna první didaktická hra. Šlo o hru s kartami, která měla napomáhat studiu a pod názvem „*Dialektika v obrázcích*“ ji připravil Thomas Murner (Fišer, 1989).

Potomci panovníků a vyšší šlechty měli už ve středověku své hračky, především miniatury hradů a pokojů, zdobené figurky, zbraně a brnění na míru. Od výroby pružinového pohonu v 15. století se tento začal vkládat i do hraček, které bylo možno natahovat a uvádět je tím do pohybu (Knápek, 2002).

O úplných počátcích naší historie v kontextu s volným časem a dětskými hrami nižších tříd moc informací nemáme, většina dne byla naplněna prací, a to i pro děti, takže moc času na zábavu nezbývalo. To ale úplně neplatilo při různých svátcích, ať už pohanských nebo později křesťanských, kdy probíhala zábava a odpočinek. Samozřejmě ve všech obdobích v historii měli děti své hry, ale hraní si bylo postaveno až za práci a pomoc rodině. Do 19. století měli děti hračky povětšinou ruční výroby, častá byla hra na někoho, poslouchání nebo vyprávění různých příběhů (Pávková, 2002). U vyšších vrstev poté probíhala výuka i formou různých her. O hrách i hračkách z tohoto období jedná Komenský ve spise „*Svět v obrazech*“, kde uznával důležitost her u nejmenších dětí i starších, u kterých už spíše doporučoval pohybové a intelektuální hry, také jako doplněk při výuce (Fišer, 1989).

Až v 18. století se dětství prodloužilo za hranici sedmi let, do té doby bylo dítě od tohoto věku začleněno do společnosti dospělých, kdy muselo oblékat stejné oblečení, hrát stejné hry a zúčastnit se stejných akcí jako dospělí. Již se začaly odlišovat hračky pro postižené děti a hry se začlenily do výuky i v nižších vrstvách. Díky technickému pokroku vznikaly hračky s různými mechanismy, parní stroje, vláčky, loutky, ale stále se nejčastěji používali koníčky, vozíky, panenky, nádobí, nábytek, bubny či housličky, míče a mnoho dalších. Nejčastěji bývaly hračky dřevěné nebo hliněné, dále také z látek, těsta nebo kukuřičného šustí (Fišer, 1989).

Až od 19. století se začalo na volný čas nahlížet jako na důležitou část života a začala se objevovat dobrovolná sdružení, která nabízela různé aktivity po vyučování. Původně obrátily směrem k dětem pozornost některá zařízení určená pro dospělé, nejčastěji tělovýchovná zařízení, s postupem času ale začala vznikat zařízení speciálně zaměřená na děti a mládež, od sportovních a dětských klubů přes skautské hnutí až například k dětským zahrádkám a letním táborům. Střední a východní Evropa byla v tomto směru

mírně opožděná, z důvodu zaměření spíše na zdravotní a sociální problémy dětí ze sociálně slabého prostředí (Pávková, 2002).

Od počátku 20. století se člověk postupně vzdaluje od přírody a zásadně se mění prostředí, ve kterém děti vyrůstají. Proto se hračky stávají jakousi náhražkou přírody a postupně samozřejmou součástí hmotného prostředí dítěte. V tomto období se také hra stává předmětem zkoumání různých věd, mimo jiné psychologie, pedagogiky, sociologie a dalších (Fišer, 1989). V období světových válek byla výroba hraček omezena a mezi kupujícími byly jen vyšší a bohaté vrstvy obyvatelstva. Střední a nižší vrstvy se buď omezily na koupi levnějších hraček, popřípadě je dětem nekupovaly vůbec. Vysloužilé hračky po bohatších dětech se nevyhazovaly, ale položily se v krabici vedle popelnic, kde si je braly děti z chudých rodin (Knápek, 2002).

I když se v meziválečném období rozdíl mezi západním a východním modelem volnočasových organizací mírně zmenšil, nebyl náskok zcela vyrovnán. V západní a severní Evropě se s podporou státu rozrůstaly již zavedené organizace a vznikaly nové, zatímco ve východních částech Evropy, tehdejším Sovětském svazu, vznikala a existovala volnočasová zařízení pod přímým vlivem státu a jeho ideologie, bez možnosti alternativní volby. V poválečném období pokračoval vývoj obou modelů odděleně, západoevropské země rozvíjely podporou státu různé druhy sdružení, neformálních hnutí, vznikaly nové typy zařízení s moderním vybavením. Východoevropské země pokračovaly v zakládání domů dětí a mládeže, pionýrů, školních družin a dalších, přímo pod jednotným vedením státu, bez určité plurality (Pávková, 2002).

V sedmdesátých a osmdesátých letech se v západoevropských zemích rozrostly životní problémy mladé generace a v některých zemích byl význam volnočasových aktivit výrazně podceněn, což vedlo k dalšímu prohloubení problému. Nadále vznikala další zařízení, ale většinou nebyla dostatečně uspokojena místní potřeba drobnějších zařízení. Ve střední a východní Evropě se dále rozšiřovala dosavadní zařízení, problémy mladé generace, které se ke konci období začaly objevovat, nebyly brány jako důležité (Pávková, 2002).

V devadesátých letech se stále jako v letech předtím držely v oblibě tradiční lidové hry a daly se rozdělit například dle klasifikace O. Hrabalové, která byla jedna z prvních, na nepohybové, což můžou být například říkadla, pozornostní, hádankové nebo tvořivé hry. Dále na pohybové, s předměty, kam spadají například kuličky, kamínky, švihadlo nebo hra s míčem, a obřadní, kdy jde například o koledy (Fišer, 1989). Od devadesátých let již zanikl rozdíl mezi západním a východním modelem a pojetí volnočasových aktivit pokračuje společně, což v zemích střední a východní Evropy znamená obnovení činnosti zaniklých spolků, vznik nových s orientací na různé zájmy, uvolnění domů dětí a mládeže z jednotné státní ideologie i z hierarchického uspořádání, ale i negativní přínos nutnosti reagovat na rozpory a problémy uvnitř mladé generace (Pávková, 2002).

V posledních letech se kromě zahraničí i v České republice rozmohl pojem animátor, jež se v pedagogické literatuře objevuje již od konce 20. století. Jde o volnočasové pracovníky školené k aktivizaci jak dětí, tak i dospělých, a jejich podnícení k určité činnosti. Jejich služby bývají využívány v různých organizacích a podnicích, kde je záhodno zabavit návštěvníky, právě často i pomocí určitých her či programů (Hájek, 2008).

Důležitost her v životě dítěte dokazuje i fakt, že se ve vyspělých státech vytvořily pedagogické profese herních specialistů – playworker. V České republice se zatím objevují především ve větších nemocnicích v lůžkových odděleních pro děti. Jejich úkolem je snížit stres a úzkost dětí v cizím prostředí, pomoci jejich adaptaci zde nebo vysvětlit léčbu vhodně k věku dítěte (Hájek, 2008).

Ve třetí části jsme si ukázali vývoj her v životě dítěte, jejich možné propojení s učivem nejen v souvislosti se školou, ale i s dalšími okruhy potřebnými v životě dítěte, jako je například dopravní hřiště. Také jsem se pokusila přiblížit význam her ve volném čase dítěte a v neposlední řadě i jejich historický význam.

4. Hry a hračky v současnosti

V této části bych chtěla přiblížit, jaké typy her v současnosti děti hrají, jaké existují druhy hraček a možnosti třídění obojího. Některé z minulých let i desetiletí se stále drží v oblíbenosti, ale každý rok přibývá velké množství nových, z kterých se některé velmi dobře mezi dětmi uchytí a některé neprorazí a stanou se jen chvilkovou záležitostí.

4.1. Možnosti třídění her a hraček

V této kapitole bych se chtěla věnovat různým způsobům třídění her a hraček, podle rozdílných kritérií.

Třídít hračky lze podle mnoha hledisek, včetně materiálu, barev, velikosti, místa výroby nebo místa hraní, kdy interiérové hračky budou někdy úplně odlišné od exteriérových. Důležité rozdělení hraček je i podle toho, zda splňují všeobecná kritéria kvality a využitelnosti. Výběr hračky by se měl těmito kritérii řídit ideálně při každé koupi. Jde o výběr s ohledem na věk dítěte a jeho potřeby a zájmy, různorodost druhů hraček nebo velikost vůči dítěti. Důraz je kladen na bezpečnost hračky, kdy je potřeba vybírat atestované typy, které splňují právní normy dané země. S bezpečností se pojí i výběr materiálu, u kterého se nejčastěji lidé upínají k plastu a až druhotně vyhledávají další materiály, jako je dřevo, textil, papír, keramika, sklo či kov. Dítě by ale samozřejmě mělo mít kontakt s většinou dostupných materiálů, neměl by se omezovat výběr pouze v rámci jednoho druhu materiálu. Neméně důležitá je i odolnost, tvar nebo barva hračky. Předmět by měl dítě zaujmout na pohled, ale také musí vydržet zacházení s ohledem na věk, pro který je určen. Někteří dospělí se také zajímají o místo výroby hračky, jelikož bývá často nízká cena při dovozu z asijských zemí vykoupena také nízkou kvalitou, někdy až škodlivostí hračky. Výrazným hráčem se v poslední době na trhu s hračkami staly reklamy. Mediální tlak často tlačí ke koupi nepotřebné a někdy i nekvalitní hračky. Mediální popularita by tedy určitě neměla patřit k hlavním kritériím při výběru hraček (Suchánková, 2014).

Hračka je u mladších dětí materiálním základem většiny her. Můžeme je třídít také z různých hledisek, stejně jako hry, například podle druhu psychické funkce, kterou rozvíjejí nebo podle her ke kterým jsou vhodné, ale nejčastěji se používá rozdělení dle

věku, pro který jsou vhodné. Dělení dle pohlaví, pro které jsou určeny, se také stále ještě drží v oblíbenosti, ale tato stereotypizace začíná pomalu ustupovat do pozadí. Hračky mohou být přímo vyrobené pro konkrétní účely, ale může se jednat také o různé předměty, které se dítěti ke hře zrovna hodí, například kamínky, provázky a další. Hračky musí být vyrobené z materiálu a ve velikosti odpovídající věku dítěte a musí splňovat dané hygienické a bezpečnostní požadavky (Pávková, 2002).

Hry můžeme třídit z vývojového hlediska, podle obsahu, počtu hráčů nebo jejich pohlaví, prostředí, délky trvání, podle toho, jaké psychické procesy se zapojují, nebo zda jde jen o fyzickou hru (Pávková, 2002). Z psychologického hlediska lze hry rozdělit na nepodmíněné, senzomotorické, intelektuální a kolektivní. Z pedagogického hlediska na hry tvořivé, při kterých si dítě samo volí průběh hry, a které se dále dělí na předmětové, úlohové, dramatizační a konstruktivní, a hry s pravidly, které mohou být pohybové nebo intelektuální. Samozřejmě všechna tato dělení jsou jen orientační, každé dítě se vyvíjí odlišně a tak i volba her, ale i hraček, by měla záležet na konkrétním případě (Fišer, 1989).

V této kapitole jsem shrnula možnosti dělení hraček podle různých kritérií a vhodnosti jejich použití. U her jsem uvedla různá hlediska na jejich třídění včetně dalšího dělení.

4.2. Konkrétní druhy her

V následující kapitole bych ráda uvedla druhy her podle různých hledisek, včetně jejich přínosu a konkrétních příkladů u každého druhu.

Základní a také nejčastější jsou u dětí pohybové hry, které jim pomáhají procvičovat motoriku a mezi které patří i takové aktivity jako lezení, běhání, chytání a házení, ale oblíbená je také jízda na koloběžce či kole, u menších dětí pak na tříkolce, nebo skákání panáka nakresleného křídou. Pohybové aktivity probíhají většinou venku a jejich dostatek je pro dítě důležitý hlavně z hlediska dobrého zdraví a vývoje, ale také jako prevence některých civilizačních chorob (Fišer, 1989). Velký význam mají pohybové hry i jako socializační pomůcka. Pomáhají nově přichozím dětem zapadnout do kolektivu, zlepšují komunikaci a mohou výrazně pomoci dětem s poruchami pozornosti či chování (Špačková, 1998). Konkrétními hrami může být na třetího nebo její obměna hra na

jelena, dále různé honičky, na schovávanou, Honzo vstávej, škatulata, skákání přes švihadlo, panáka a gummy, nebo ve vodě spadla lžička do kafička (Kutálková, 2005).

Dalším druhem her jsou intelektuální hry, které podporují rozumový vývoj dítěte, a senzomotorické, díky kterým dochází k rozvíjení smyslů. Takové hry mohou být funkční (houpání, přesypání písku či brouzdání), námětové (děti hrají na někoho, například na učitele, doktora nebo zvířata), konstruktivní (stavění, vystřihování), fantazijní nebo může jít o napodobování určitých činností. Takovéto hry mohou probíhat venku i ve vnitřních prostorech. Určitým druhem intelektuálních her jsou i jazykolamy, hádanky, rébusy a různé další hlavolamy (Fišer, 1989). Již zmíněné fantazijní hry jsou u dětí velice oblíbené už od útlého dětství, hlavně z důvodu neomezených možností a vytváření vlastních světů, do kterých může být pro dospělého člověka složité se dostat a vcítit se. Takovéto hry pak mohou splývat i s ostatními typy a vytvářet například fantazijní pohybové, fantazijní tvořivé nebo fantazijní slovní (Grabbetová, 1999).

Začlenění do kolektivu posilují společenské hry, které mohou být soutěživé, pospolitě rodinné nebo stolní a z velké části se překrývají s předchozími druhy. Může jít o turnaje v různých sportech nebo stolních hrách, o hraní si na rodinu, nebo společné starání se o panenku (Fišer, 1989). Mezi stolními může jít například o pexeso, Člověče, nezlob se!, kvarteto a další karetní hry. Oblíbená je také tichá pošta, při které se navíc procvičuje i artikulace (Kořátková, 2005).

Pokud se chceme na hry podívat z estetického hlediska, nejčastěji se objevují různá říkadla, rozpočítadla, hry se zpěvem, tancem nebo hudebními nástroji, divadelní hry či různá kreativní vytváření, která jsou v období mladšího školního věku oblíbená zejména u děvčat (Fišer, 1989). Zpěv a recitaci lze také kombinovat s hrou na nástroj, například triangl nebo xylofon, a popřípadě i s určitými pohyby do rytmu písniček. Děti se tak lépe naučí melodii a zároveň si procvičují koordinaci slov a pohybu. Nejoblíbenější jsou písně o zvířátkách a lidové (Hurdová, 2013). Slovní hry podporují spolupráci mezi dětmi, napomáhají správné výslovnosti a mohou, alespoň z části, pomoci s různými vadami řeči, podporují srozumitelné a souvislé vyjadřování (Špačková, 1998).

Z pohledu tvořivých činností existuje velká spousta publikací, zaměřených na různé vyrábění, kreslení a další tvoření, těžící z dětské představitosti. Většina dětí je schopná vytvořit něco z jakéhokoliv materiálu, který jim bude dán. Důležité je, aby mělo dítě z tvoření radost a nebylo do něj nuceno násilím nebo při nezdařeném pokusu nebylo haněno či trestáno (Špačková, 1998). Důležité je také přizpůsobení tvorby tak, aby odpovídala vývojovému stupni dítěte a správně ho do hry motivovat, popřípadě v průběhu tvoření jemně vést (Pausewangová, 1992).

V této předposlední kapitole teoretické část jsem vysvětlila, jaké konkrétní hry se skrývají pod pojmy pohybové, intelektuální, společenské nebo tvořivé hry. Také je u každého typu her uveden jejich přínos pro správný vývoj dítěte.

4.3. Konkrétní druhy hraček

Na předchozí kapitolu naváže i tato poslední. Ráda bych uvedla, co vlastně slovo hračka obnáší, typy hraček podle různých členění a u každého typu i jejich konkrétní příklady.

Jako hračku si většina lidí představí předmět přímo vyrobený a užívaný ke hře, v širším smyslu ale obsahuje tento pojem i různé objekty, sloužící primárně k jiným účelům. Může jít o různé krabice, nádobí, oblečení, nebo přírodní materiály, které při hře znázorňují něco jiného. Velká část dětí si v životě vytvoří k určité hračce silné citové pouto, často přetrvávající i do školních let (Suchánková, 2014).

I k některým pohybovým hrám jsou potřeba konkrétní předměty, například míče, guma na skákání nebo švihadlo, ale jako hračka se dá označit i kolo, koloběžka, kolečkové brusle, sáně nebo další náčiní potřebné ke sportovním aktivitám (Fišer, 1989).

K procvičení manuální zručnosti slouží nejčastěji stavebnice, kterých existuje mnoho druhů pro všechny věkové kategorie, dokonce i pro dospělé. V mladším školním věku již děti mohou stavět různé stavby, technické modely, u dívek může jít o stavebnici domečku nebo sestavení doplňků pro panenky, popřípadě existují stavebnice z kostiček přímo pro dívky. Jmenovitě jsou v České republice v oblasti stavebnic nejznámější Lego, Merkur, Seva, Cheva, Geomag a Vista (Fišer, 1989). Oblíbené jsou i dřevěné stavebnice, cvrnkací kuličky, hra s jojem, různé rozebírací figurky, puzzle nebo v současnosti rychle se rozmáhající 3D puzzle. Dalšími aktivitami, spojenými s určitou

fyzickou hračkou a procvičujícími jemnou motoriku, je různé modelování, vystřihování, navlékání korálků, lepení, výroba ozdob či dekorací z různých materiálů, omalovávání, kreslení a další výtvarné činnosti (Kutálková, 2005).

Nejčastějším typem hraček, přispívajících k rozumovému rozvoji dítěte, jsou různé stolní hry, z nichž historicky nejstarší jsou šachy, ale v současnosti se je velká část dětí již vůbec neučí. Časté jsou hry, které učí dítě určité posloupnosti děje, co potřebují lidé ke konkrétní práci, spojování správných dvojic a další podobné. Konkrétně zde může jít například o domino, kvarteto, černého Petra, či neznámější dětskou hru Člověče, nezlob se! (Fišer, 1989). Na procvičení paměti a pozornosti se také hodí hry na způsob pexesa, hledání rozdílů nebo naopak stejných obrázků či tvarů, konkrétní hrou na principu posledně jmenovaného je například v současnosti velmi oblíbená karetní hra Dobble (Kutálková, 2005).

Jednou z významných hraček, která pomáhá utvářet sociální vztahy je hra s panenkou, popřípadě s plyšovými hračkami, kdy si dítě prožívá vztah dítě-matka i z druhé perspektivy. U chlapců jde pak také často o kolektivní hry s auty (Fišer, 1989).

Hračky jsou také velmi důležité u dětí hospitalizovaných v nemocnici. Pomáhají dítěti snést odloučení od rodiny a běžného života, adaptovat se na nové prostředí a alespoň částečně vyrovnat psychický stav dítěte. Stejně důležité jsou hry a hračky pro děti postižené, kdy je u některých i možnost, pomocí speciálně vytvořené hry či hračky, defekt zmírnit (Fišer, 1989).

V současné společnosti je stále častější používání elektronických her, počítačů, mobilů či tabletů. Jak jsem již psala výše, mohou tyto hry pomáhat i při výuce, existuje spousta programů k tomu určených, ale většina elektronických her, které děti hrají, je spíše na odreagování (Allen, Marotz, 2002).

Z vlastní zkušenosti mohu z výukových her zmínit oblíbenou elektronickou Albi tužku, ke které existuje spousta knížek zaměřených na různá odvětví od pohádek pro nejmenší, přes české dějiny až k atlasu světa nebo anglickému jazyku. Nevýukových elektronických her existuje nepřeberné množství, jak do mobilů a tabletů, tak na

počítače. Do těch, v současnosti mezi dětmi nejpopulárnější, patří například Angry Birds nebo PokémonGo.

V poslední kapitole jsem rozvedla různé typy hraček potřebných k pohybovým, konstruktivním, elektronickým nebo stolním hrám. Nechybí ani hra s panenkou nebo autíčky, což je stále nejtypičtější představa hračky ve společnosti. Celkově jsem se v teoretické části věnovala vysvětlení pojmu mladší školní věk, jeho mezníkům a vývoji dětí v tomto období v první polovině. Ve druhé polovině pak hrám a hračkám z pohledu jejich třídění a popisu.

PRAKTICKÁ ČÁST

V praktické části se pokusím pomocí rozhovorů přiblížit, jaké druhy her a hraček preferují rodiče dětí v mladším školním věku na Jindřichohradecku, jaké druhy vybírají nejčastěji, co podle nich musí hračka splňovat a jaké hry a hračky mají nejraději jejich děti.

5. Cíl bakalářské práce

Cílem této práce je zjistit, podle čeho vybírají rodiče hry a hračky pro své děti, jaká jsou nejdůležitější kritéria jejich výběru.

Výzkumné otázky

1. Dávají rodiče dětem přednost kolektivním hrám a hrám v přírodě oproti hrám s elektronikou?
2. Jaké hry a hračky využívají rodiče, aby co nejvíce usnadnili svým dětem přechod z mateřské školy do školy základní?
3. Očekávají rodiče při koupi hraček, že budou zábavné a zároveň poučné?
4. Zaměřují se rodiče při výběru her a hraček na materiál, bezpečnost, udělený atest? Nebo kupují pouze na základě ceny?

6. Metodika výzkumného šetření

Pro zpracování praktické části bakalářské práce na téma „*Hry a hračky v období mladšího školního věku*“ byla zvolena metoda kvalitativního výzkumu. Výzkum probíhal pomocí rozhovorů, kdy bylo respondentům položeno 13 otevřených otázek. Respondenti byli vybíráni na základě jednoho daného kritéria, které podmiňovalo mít alespoň jedno dítě mladšího školního věku. Na začátku rozhovoru bylo sděleno, jaký je cíl dané práce a jakých výsledků by se chtělo dosáhnout. Dále byli respondenti seznámeni s tím, že odpovědi na otázky jsou anonymní a budou využity pouze pro tuto bakalářskou práci. Výzkum probíhal v období od května 2018 do června 2018. Schůzky s respondenty probíhaly na základě dohody v domácím prostředí či v prostředí školy.

Každý rozhovor trval přibližně 20 – 30 minut. Po sesbírání potřebných dat, došlo k vyhodnocení pomocí počítačového programu Microsoft Word, kdy byly informace rozděleny do 4 částí.

7. Charakteristika respondentů

Respondent	Věk rodiče	Pohlaví dítěte	Věk dítěte
R1	38 let	Syn	8 let
R2	31 let	Syn	7 let
R3	27 let	Dcera	9 let
R4	42 let	Dcera	10 let
R5	30 let	Syn	9 let
R6	40 let	Dcera	7 let
R7	27 let	Syn	6 let
R8	32 let	Dcera	10 let
R9	39 let	Syn	10 let
R10	33 let	Syn	9 let

Výzkumného šetření se účastnilo 10 respondentů. Věk respondentů se pohyboval v rozmezí od 27 do 42 let. Rozhovory poskytlo 9 matek a jeden otec, přičemž 6 z nich mělo chlapce a 4 dcery mladšího školního věku. Věk dětí byl od 6 do 10 let.

8. Vyhodnocení šetření

8.1. Hry z pohledu fyzického a psychického vývoje

V dnešní době děti tráví stále více volného času u počítače nebo televize. Podle nejnovějších průzkumů s těmito přístroji tráví děti mnohem více času než se svými rodiči nebo kamarády. Netýká se to však jen školáků, ale bohužel už i předškoláků a dokonce batolat. Negativní vliv vysedávání u počítačů, televize, mobilů a dalších přístrojů na psychický i fyzický vývoj dětí je jedna z otázek dnešní doby. Tady je na místě používat zdravý rozum a nenechat děti celý svůj volný čas věnovat jen elektronice, ale především sportovním a společenským aktivitám (Skládalová, 2015). Naštěstí mohu konstatovat, že většina respondentů, se kterými byly vedeny rozhovory,

se častému používání elektroniky u svých dětí vyhýbá a dávají přednost fyzickým aktivitám.

Z hlediska důležitosti pohybových aktivit u dětí mladšího školního věku se většina respondentů shodla, že pro zdravý vývoj je potřeba dostatek pohybu a nezáleží, zda jde o sport nebo jen „lítání venku“. Velmi mě potěšil názor R1, která uvedla: *„Myslím, že v dnešní době se na pohyb u dětí, ale i dospělých docela zanevřelo. Musím říct, že jsem z toho smutná, když vyzvedávám syna ze školy a vidím, jak každé druhé dítě má v ruce tablet nebo mobil, sedí na zadku a na tom mobilu hraje nějakou sportovní hru. Jako promiňte, ale dnešní internetová doba podle mě povede k degradaci těch děcek a o tloustnutí nemusím snad ani povídat. Já syna vedu k pohybu už od dětství, mobil i tablet a hry na nich má povolený jen za odměnu a maximálně na dvě hodiny denně. Bydlíme na vesnici, kde není problém poslat ho ven, aby se vyblbl tam. Má rád jízdu na kole, hry s míčem v zimě sáňkování, nebo stavění sněhuláků. Jsem na něj za to pyšná, že zábavná hra pro něj není jen ta, kde se nemůže pohybovat a jen kouká do svítícího displeje. Podle mě nedostatek pohybu vliv na psychiku určitě má, dítě si nevšímá už tolik vrstevníků, nehledá si kamarády, protože má svůj virtuální svět a na tom nevidím nic dobrého. Rodiče by se měli zamyslet, s čím si své děti nechávají hrát a trávit čas a nemyslet jen na své pohodlí a klid.“* S tímto názorem o negativním dopadu nedostatku pohybu na dnešní děti se shodují i názory R5, R6 a R10. Jelikož je mladší školní věk obdobím, které charakterizuje rozpor mezi intenzivní potřebou pohybu a jeho výrazným omezením spojeným se zahájením školní docházky, jsou na rodiče kladeny zvýšené nároky. Ti by měli dětem zajistit dostatečné množství mimoškolních pohybových aktivit (Pastucha, 2011). S tímto tvrzením se ztotožňuje názor R4, která dodává, že by dceru nikdy nenechali zahálet a jelikož je nadaná nejenom sportovně, tak je již v 10 letech zapsaná na několik kroužků. Mimo sportovní aktivity, kdy navštěvuje aerobic, volejbal a je členkou cyklistického kroužku, dochází také do kreativní dílny a divadelního kroužku. Mimo oficiální kroužky se jí aktivně věnují i rodiče, často vyráží na cyklistické výlety. S tímto přístupem R4 souhlasím jen částečně. Uznávám, že u nadaných dětí je potřeba podporovat toto nadání, ale také by mělo mít dítě čas jen samo pro sebe, neměli by mu rodiče plánovat každou minutu volného času. Podporuji názor Skládalové (2015), která ve své knize sděluje: *„Dnes jsou děti*

mnohem více než kdy dříve v historii, stále hlídány, někam směřovány a řízeny. Přílišné řízení a ovládání dítěte mu neumožňuje kritické a svobodné myšlení a omezuje jeho kreativitu". Pro R2 a R7 jsou pohybové aktivity také důležité, ale mají potíž vytvořit dětem k těmto aktivitám dobrý vztah. Obě děti si hrají raději sami, nevyhledávají společnost kamarádů a pohybové hry jsou ochotny hrát pouze s rodiči. Oba respondenti doufají, že jde jen o přechodný problém a po adaptaci na prostředí základní školy se děti zapojí do kolektivu. Zde by bylo vhodné, aby rodiče své děti začali pozitivně podporovat. Dle autorů Gustafsonové a Rhodese (2006), kteří interpretovali výsledky výzkumu z 34 prací o vztahu rodičů k fyzické aktivitě vlastních dětí za posledních 20 let, pozitivní podporování rodičů predikuje vyšší afinitu k pohybu vlastních dětí. Podporou je chápáno například motivování, usnadňování přístupu na sportoviště, plánování aktivit s ostatními dětmi nebo poskytnutí sportovního a pohybového vybavení. Pro R8 sice pohybové aktivity důležité jsou a snaží se k nim dceru pozitivně vést, ale ta nemá zájem o jakýkoliv sport. Jedinou její zálibou je v současné době internet, především stránka Youtube a všechny rodiči naplánované akce odmítá. Zde si myslím, že by měli rodiče uplatnit více svůj vliv a dceru do nějaké aktivity alespoň jedenkrát týdně zapojovat, neboť tento styl života by v pozdějším věku mohl negativně ovlivnit jak její fyzické, tak psychické zdraví. Podobnou zkušenost má i R9, ale s tím rozdílem, že syna do žádné aktivity nenutí. Její názor mě poněkud znepokojil. R9 uvádí: *„Syn má v oblibě pouze hry na počítači a mobilu, žádné kolektivní nebo stolní hry ho nezajímají. A já osobně s tím nemám nějaký větší problém. Když ho to baví, tak proč bych mu to měla zakazovat a nutit ho do nějakých kroužků, her a podobně. Takhle má on čas sám pro sebe a já také. Nemusím se zatěžovat nějakým odvážením a vyzvedáváním třeba z fotbalu jako ostatní matky.“* S tímto přístupem zásadně nesouhlasím, dítě by nemělo být závislé pouze na podnětech přicházejících z počítačové a televizní obrazovky, popřípadě z mobilního telefonu. V tomto případě, vidím problém spíše na straně rodičů, kteří se syna ani nesnaží od těchto zdrojů odvést a nasměrovat k jiným aktivitám. Naopak vidí přínos v tom, že se synovi nemusí aktivně věnovat. Stejný přístup má i R3, ale s tím rozdílem, že i když dceru k žádným fyzickým aktivitám nevede, tak ona sama je dostatečně aktivní a sama si takové aktivity vyhledává, někdy i s přispěním prarodičů. V kolektivu nejraději hraje na babu nebo

skáče panáka, o samotě jezdí na kole, skáče přes švihadlo, v létě chodí s babičkou plavat, v zimě zase bruslit. Dle mého názoru se R3 dceři věnuje velmi málo, pokud by neměla prarodiče, tak by o velkou část pohybových aktivit přišla. Touto výchovou může ale utrpět i vztah matky s dcerou, jelikož ta ji často odkládá k babičce a netráví s ní moc času.

Tento styl výchovy může mít vliv na psychickou stránku dítěte. Ohledně ovlivňování správného psychického vývoje dostatkem pohybových aktivit neměla většina respondentů ucelený názor. R6 a R10 o takovémto ovlivňování dosud nepřemýšleli, ale po mém dotazu uznali, že jistá souvislost je možná. R5 dodává: *„Určitě má nedostatek aktivit a nedostatek věnování se dětem vliv jak na jejich fyzický stav, kdy může být dítě ohroženo například obezitou, tak na jejich psychický stav. Zním to z vlastní zkušenosti, mám doma velmi aktivní dítě, které když dostatečně nezabavím je nevybouřené, zlobí, špatně spí. A na základě toho jsem byla už párkrát ve škole upozorněna na to, že můj syn má pravděpodobně ADHD. S čímž nesouhlasím, byl to jen následek toho, že z nějakého důvodu na pohybové aktivity a hry nebyl dostatek času a takto to dopadlo.“* Naopak R3 a R9 si myslí, že žádná větší souvislost mezi těmito oblastmi není a možné ovlivnění vidí spíše v jiných oblastech.

8.2. Socializace

Školní vzdělávání je nutno chápat jako součást socializace jedince, to znamená jeho začleňování do společnosti. Socializovat se znamená učit se žít ve společnosti, osvojovat si vzorce chování odpovídající různým situacím, především ale respektování sdílených norem a hodnot. Díky socializaci jsme sociálně integrovaní, socializovaní jedinci čerpají ze společnosti podněty pro svůj rozvoj (Franclová, 2013). Proto, aby se člověk dostatečně rozvíjel, je nutné ho už jako dítě vhodně a včas začlenit do kolektivu. Tuto myšlenku sdílí i většina dotazovaných respondentů. Nejvíce souhlasím s odpovědí R1, která uvedla: *„Absolutně nepodporuji to, aby se dítě uzavřelo do sebe, nebo do svého virtuálního herního světa a nevnímalo co se děje okolo. Je důležité vytvářet si sociální kontakty. Teď třeba jim to nechybí, ale s postupem věku takovým dětem určitě přátelé začnou chybět. U nás na vsi se naštěstí najdou děti, které rodiče posílají hrát ven. Takže syna většinou musím sama i zahánět domů, aby už s tím hraním přestal.“*

Hrají s kluky fotbal, na honěnou nebo třeba i kuličky. Samy s manželem pro syna a jeho partu vymýšlíme různé stopovací hry, při kterých musí plnit různé méně nebo více náročné úkoly, při kterých je kolikrát nutná právě spolupráce. To je opravdu baví.“ Dle mého názoru je takovéto vedení nejlepší, jelikož vede děti ke spolupráci s ostatními, ale současně i k vlastní samostatnosti, nezávislosti na rodičích. Samostatnost ve hře je také důležitá, ale nesmí na ni být dítě příliš vázáno a ignorovat společenské styky s vrstevníky. Tento problém uvedli R2 a R6. Jejich děti mají raději samotu a hry s hračkami, nanejvýš hry s rodiči, ale nemají potřebu vyhledávat společnost ostatních dětí. R6 uvádí: *„Je velká škoda, že jí nebaví hrát si s ostatními dětmi. Je moc šikovná a pohybově nadaná, ale bohužel nemá zájem o chození na sportovní kroužky. Bojím se, aby se neuzavřela úplně a nepřestala si hrát i s námi, ale přeci jí nemohu násilím nutit navštěvovat kroužky, o které nestojí.“* V tomto případě by bylo nejspíš nejvhodnější, zkusit dceru do nějakého kroužku přihlásit, párkrát ho navštívit a pokusit se probudit v ní zájem i o vztahy s ostatními dětmi, ale pokud by opravdu ani po chvíli neprojevila zájem, bylo by vhodné navštívit dětského psychologa, zda se za úplným nezájmem o společnost vrstevníků neskryvá nějaký jiný problém. V takovýchto situacích je na místě si uvědomit, že sociální vývoj dítěte je postaven na paradoxu. Tento paradox spočívá v tom, že jsme bytosti společenské, ale zároveň individuální. Během vývoje se zlepšuje naše schopnost vstupovat do vztahů s druhými lidmi, zároveň se však zvýrazňuje vnímání vlastní oddělenosti a odlišnosti. Je proto nezbytné posoudit individualitu jedince a nenutit ho do situací, které pro něj prozatím nejsou příjemné (Hoskovcová, 2006) Opakem je dcera R4 a syn R5, kteří jsou velmi společenští, rádi se seznamují a komunikace ve skupině dětí jim nedělá sebemenší problém. Velmi dobré společenské vztahy má podle R10 i jejich syn. R10 uvádí: *„Má spoustu kamarádů od nás z města, se kterými se schází po škole a chodí hrát třeba fotbal na hřiště, nebo se jen tak projíždějí po okolí. Společnosti se nebrání ani ve škole, často nám vypráví, co jejich parta kde dělala, nebo jak se spolu bavili na školním výletě. Jsem ráda, že má dostatek vztahů, podle mého je dítě, které nemá nebo nechce kamarády nějakým způsobem smutné.“* S tímto tvrzením by nejspíše nesouhlasila R9, jelikož podle ní dítě pravidelný osobní kontakt s vrstevníky nepotřebuje. R9 uvádí: *„Syn má ve škole kamarády a určitě se s nimi i dobře baví, ale po škole ve svém volném čase už nemá chuť stýkat se s těmi*

samými, což docela chápu. Mnoho kamarádů má na síti, hraje několik her, při kterých komunikuje s ostatními hráči a podle jeho vlastních slov mu to stačí. Proč ho nutit do něčeho co nechce, jen proto, že je to podle některých správné? Pokud si bude chtít najít kamarády i mimo školu, tak si je najde, ale zatím mu stačí ti virtuální.“ S tímto názorem zásadně nesouhlasím. Dítě by mělo přicházet do kontaktu s ostatními dětmi především osobně, virtuální kontakt je podle mě zásadně nedostačující. Na internetu je navíc v současnosti mnohdy více nebezpečí než v reálném světě. Při hrách venku můžou rodiče děti korigovat, co se týká místa hraní nebo předmětů, na internetu toto dost dobře aplikovat nejde. Část respondentů se snaží kontrolovat své dítě v únosných mezích, další část zastává názor svobody počínání dítěte a další část kontroluje své dítě, jak jen to jde. Mezi první část, která se dítě sice snaží kontrolovat a korigovat, ale nehlídá ho doslova na každém kroku, patří R1, R4, R7 a R10. Tito respondenti se ve svých odpovědích zhruba shodli, že je pro dobro dítěte potřeba vyhradit jisté mantinely, jasně vysvětlit co je dovolené a co je již zakázané, upozornit jej na nebezpečí ukrytá na některých místech a při hrách s určitými předměty. Zároveň je pro ně také důležitá určitá svoboda dítěte, možnost hraní bez jejich přímého dozoru. R7 uvádí: „Je pro nás velmi důležité, aby syn věděl, co si při hrách na volném prostranství může dovolit a co ne. Je velmi chytrý, a pokud mu řekneme, kam nesmí chodit, že je to nebezpečné, tak tam nejde. Například v zimě nechodit sám na led, při míčových hrách nevbíhat do silnice, nesahat na neznámé předměty, i kdyby ležely u dětského hřiště, nemluvit s cizími lidmi. Syn to chápe a díky tomu ho nemusíme hlídat na každém kroku, ale můžeme mu poskytnout jistou svobodu.“ Fyzické nástrahy ale nejsou jedinými v životě dítěte, mnoho nástrah čeká právě ve virtuálním světě. R10 k tomuto dodává: „Nikdy jsme neměli problém s nevhodným místem na hraní nebo předmětem, jediné co nás zaskočilo, byla jednoduchost, jakou se může dítě náhodně proklikat na nevhodný obsah na internetu. Stačí pár nechtěných kliknutí, nebo špatně zadaný dotaz do vyhledávače a na dítě se hrne spousta stránek s nevhodnou tematikou.“ Tento problém R3 a R9 neřeší. Podle R3 je její dcera dostatečně stará a chytrá na to, aby věděla, kde může být hraní nebezpečné a na co nemá sahat. R9 má stejný názor a dodává: „Pokud bychom syna pořád hlídali, nebyl by spokojený on ani my. Základy bezpečnosti například při pohybu po silnici zná, takže se o něj nebojíme, stejně nemá moc potřebu

chodit do přírody a celkově ven, raději je doma a tady se mu nic nestane. Ohledně nebezpečí na internetu jsme celkem skeptičtí, humbuk kolem kyberšikanou nebo falešných profilů nám přijde až přehnaný.“ Tento názor mi přijde celkem nebezpečný, jelikož jejich syn tráví ve virtuální realitě většinu svého času a bez jakýchkoliv omezení. Pokud by nebyl dostatečně opatrný a sdělil přes internet cizímu člověku jakékoliv osobní informace, můžou být tyto nakonec použity proti němu. Poslední nepřiliš vhodný, ale přece vhodnější přístup než předchozí, mají R2, R5, R6 a R8, kteří se snaží monitorovat skoro všechnen čas dětí. Toto není dobré z důvodu nulové svobody dítěte, tu potřebuje ke správnému vývoji a také k vytvoření budoucí soběstačnosti. R8 navíc zdůrazňuje monitorování pohybu své dcery na internetu. R8 uvádí: *„Poslední dobou se všude dočítáme o sebevraždách způsobených kyberšikanou. Jelikož naše dcera tráví většinu času na internetu, snažíme se hlídat, zda nenavštívuje nevhodné stránky, nebo si nepíše se špatnými lidmi. Víme, že to možná trochu přeháníme, ale pro bezpečí svého dítěte jsem ochotná ho trochu omezit na svobodě.“* Jak se lze dočíst na stránkách Policie České republiky, na internetu se v dnešní době opravdu může vyskytovat mnoho nebezpečí, především na sociálních sítích. Takto vzniklé kontakty jsou neosobní a o to větší nebezpečí představují, nelze se dané osobě podívat do tváře tím pádem nelze říci, kdo se na druhé straně monitoru skrývá. Kdokoliv si může založit profil s falešnými údaji a fotografií a vytvořit si tak zcela novou identitu. Je proto důležité, aby rodiče vhodně seznámili děti s pravidly, jak se na internetu mají chovat a jaké nebezpečí je může ohrožovat, protože opatrnosti není nikdy dost (Policie ČR, 2018). S hrozbami vyskytujícími se na internetu souhlasím, ale vždy by se, co se týká zákazů, měla vymezit určitá hranice. Čím více budou rodiče své děti omezovat a monitorovat, tím silnější bude jejich touha uniknout a v nejhorším případě toto může narušit vztah s rodiči, jelikož v ně již nebude mít důvěru. Proto je vždy důležité zvolit vhodnou metodu jak s internetem a jeho zásadami děti seznámit a jak nadále postupovat. Všichni respondenti, ať mají jakýkoliv přístup k hlídání, si myslí, že dělají pro své dítě to nejlepší, ne vždy to tak ale je a nadměrná obava může přinést mnohdy větší škodu než užitek.

8.3. Školní zralost a poznávací procesy

Podle školského zákona 561/2004 Sb., „*Povinná školní docházka začíná počátkem školního roku, který následuje po dni, kdy dítě dosáhne šestého roku věku, pokud mu není povolený odklad; dítě, které dosáhne šestého roku věku v době od počátku školního roku do konce roku kalendářního, může být přijato k plnění povinné školní docházky již v tomto školním roce, je-li tělesně i duševně přiměřeně vyspělé a požádá-li o to jeho zákonný zástupce.*” Nároky, které jsou v současné době kladeny na děti nastupující do školy, jsou opravdu vysoké. Nejen v otázce rozumových předpokladů, ale předpokládají i dostatečnou práceschopnost, soustředěnost, dítě musí umět splnit požadavky učitele, pracovat dle jeho pokynů, respektovat jeho autoritu a sžít se s dětmi ve třídě (Pešková, Šamalík, 2006). V dnešní době není ničím neobvyklým, že rodiče často vyžadují odklad nástupu školní docházky, například z důvodu, že chtějí dětem prodloužit dětství. Bohužel se však častěji jedná o jejich pohodlnost a neochotu dítě na vstup do školy připravovat (Jucovičová, Žáčková, 2014). Ohledně přípravy na nástup do školy se názory často rozcházejí. Někteří kladou důraz především na spontaneitu, kdy by si dítě mělo jenom hrát, spontánně se projevovat a do jeho přirozeného vývoje by se nemělo nijak zasahovat, pokud to není nezbytně nutné (Bednářová, Šmardová, 2015). S tímto výrokem se shoduje názor R9. Jak již bylo výše řečeno, R9 zastává názor, že když se dítě zvládne zabavit samo, nemělo by se ho do nějaké aktivity nutit. Ohledně odpovědi na otázku připravenosti na vstup na základní školu jsem byla opět poněkud zaskočena. R9 uvádí: „*Nevím proč bychom se měli doma dítěti nějak extra věnovat, co se týká vstupu na základní školu. Od toho jsou přeci mateřské školy, nebo snad ne? Od toho jsou ty učitelé placeni. Od toho tam jsou, aby je naučili a připravili. Nevím, kde pracující člověk má brát tolik energie a času na to, aby ještě doma vymýšlel nějaké zábavné hry a aktivity. V mobilu má nějaké poučné hry a občas je hraje. To ho taky něco naučí. A co se týká slovní zásoby? Slova zná díky televizi víc než jeho vrstevníci*”. R3 během rozhovoru uvádí, že cíleně se připravě na nástup do základní školy doma také nijak nevěnovali. Přenechali veškeré hry a činnosti zaměřené na předškolní přípravu na učitelkách v mateřské škole nebo na snaze prarodičů. R3 dále uznává, že nebýt babičky a dědečka, dcera by s nástupem do školy měla nejspíš problémy. Přesto se však od nějaké větší aktivity, kterou by mohla věnovat své dceři,

distancuje. R8 se shoduje s výrokem Jucovičové a Žáčkové. Konstatuje, že je velmi důležité pro dítě aby si své dětství užilo a nenutilo se hned naskočit do toho nekonečného koloběhu učení a pak práce. Proto sama pro svou dceru vyžádala odklad s tím, že není dostatečně psychicky ani fyzicky připravena. Pokud vzniknou takovéto situace, je nutné neposuzovat je „paušálně“, ale zaměřit se individuálně na každý případ. Zbytečné odložení školní docházky dítěte, které již bylo zralé a připravené nastoupit do základní školy, může mít za vliv například ztrátu a zájem o výuku či pozdější výchovné problémy (Jucovičová, Žáčková, 2014).

Někteří rodiče naopak zastávají názor, že na předškolní průpravu by měl být kladen dostatečný důraz. Dle nich by mělo být dítě připravováno na tento důležitý životní krok průběžně a nenásilně jak v oblasti kognitivní tak i výchovné. Je nezbytné, aby byl rodič schopný posoudit, v jakých oblastech dítě vyniká a v jakých naopak zaostává, a aktivity a hry na základě těchto poznatků přizpůsobit. (Bednářová, Šmardová, 2017). Velmi hezkou odpověď k této problematice uvádí R4: *„Řekla bych, že je nezbytné se dětem věnovat v jakémkoliv věku. Děti nás potřebují od narození až do dospělosti. Rodiče jsme přeci od toho, abychom své dítě podporovali, motivovali a snažili se ho hnát kupředu, aby mělo co nejlepší a nejlehčí život. Proto je logické, své děti dostatečně připravit na přesun ze školky do školy. Tam je sice také připravují, ale ta příprava musí pokračovat i v domácím prostředí. S dcerou jsme vyplňovaly různé křížovky, hádanky, hlavolamy, hráli naučné hry. Myslím, že aktivit podporujících její přípravu byl nespočet a nástup na školu byl bezproblémový. Doted' je jednou z nejlepších.“* R10 zaznamenala u svého syna problémy s řečí a výslovností. Sama se mu tedy ve volných časech věnovala a aktivně procvičovala. Jak sděluje, ve školce se mu také věnovali, ale přeci jen účinek výuky zaměřené na individualitu jedince je neporovnatelný. Na konec R10 dodává: *„Musím vyzdvihnout knížku Tvořivá logopedie a rozvoj řeči a Hrajeme si s řečí. Obě knížky jsou velmi zábavné a úkoly v nich se praktikují hravou formou, takže syn, ač se jednalo o učení, byl nadšený. Díky nim se jeho výslovnost opravdu zlepšila a došlo k ohromnému pokroku, co se týká slovní zásoby“* Pozitivní zkušenosti s didaktickými pomůckami zaznamenala i R1: *„Syna jsme připravovali s manželem hodně. Usilovali jsme o to, aby jeho nástup na základní školu měl co nejlepší průběh. Procvičovali jsme barvičky, zvířátka, tvary, ale třeba i angličtinu. Jedna z her, kterou jsem zakoupila, bylo například*

chytré pexeso. Je to hra kdy například otočíte prasátko a jako druhou kartičku k němu musíte objevit růžovou barvu. Bylo to velmi efektní a hlavně hravé a rychlé učení. Také jsme vymýšleli hry na podporu a udržení pozornosti, která je ve škole přeci jen už více potřeba než někde ve školce. Velmi dobrý je Klokanův set, jedná se o set pomůcek a her, které mají pomoci dítěti v jeho celkovém vývoji, podpořit jeho myšlení, pozornost, logiku. Kdybych mohla něco doporučit, určitě bych řekla Klokanův set.” Velmi mě těší, že rodiče se aktivně zajímají o možnosti jak své děti rozvíjet ve všech možných oblastech. V dnešní době je na trhu nepřeberné množství her, hraček a didaktických pomůcek, díky nimž je možné i to aby se učení stalo zábavou. Sama mám zkušenosti se zábavnou výukou, kterou se mě rodiče snažili zahrnovat, a dnes mohu říci, že díky nim a aktivitám a času, které mi věnovali, vzpomínám na vstup do školy s úsměvem.

8.4. Hry a učení

Hra je spontánní, radostná a vysoce motivovaná činnost, která je nutná pro normální vývoj každého dítěte. Je důležitým faktorem v oblasti citového, rozumového a sociálního růstu jedince. Prostřednictvím hry se děti učí, vyvíjejí a začínají chápat svět, ve kterém žijí (Sedlářová, 2008). Dobrá hra by měla být zábavná, ale zároveň i poučná a rozvíjet některou ze stránek lidské osobnosti. Mezi ty lze například zařadit potřebu opakovat a prohlubovat některé důležité vědomosti a dovednosti. Dítě se učí ovládat samo sebe, učí se překonávat nepříjemné pocity spojené s prohrou. Při dobře vedené hře se rozvíjí u dětí soutěživost, nutí je dodržovat určitá pravidla a rozvíjí kolegiální a spolupráci (Havířová, 2006).

Ne pro každého je však důležité, aby hra nebo hračka, kromě zabavení dítěte, i různými způsoby podporovala rozdílné oblasti učení. Mezi respondenty převládá názor, že ne každá hračka musí být výuková, ale je potřeba alespoň občas takovou pořídit, popřípadě si zahrát naučnou hru. Pouze minimum respondentů považuje naučné hračky za zbytečné, pokud si je dítě nevybere samo. Nesouhlasím s výrokem R9: *„Hry jsou přeci od toho, aby dítě bavily a hračky také. Na učení je škola, na procvičování jsou domácí úkoly a platit za další výukové hračky, nebo kupovat speciální hry mi přijde zbytečné. Kdyby mé dítě dostalo k narozeninám hračku nebo hru, která by ho měla něco učit, asi by z toho byl pěkný humbuk“*. S ohledem na ostatní odpovědi R9, se ale

tomuto názoru nepodivuji. Podobný postoj, jen méně negativní, má i R3, která výukové hračky nekupuje, ale pokud o ně projeví dcera zájem, pak je ochotná i takovou hračku pořídit. Ostatní respondenti mají k tomuto typu her a hraček pozitivní vztah, i když každý jim přikládá jinou váhu. Zde je vhodné říci, že jedna z vlastností, které jsou příznačné pro člověka, je právě hravost. Hru můžeme pozorovat například i u zvířat, ale teprve až u člověka a především u dětí nabývá tato vlastnost takového významu a rozsahu, že ji musíme považovat za jeden s rysů jeho osobnosti (Havířová, 2006). Proto je opět nutno při výběru hraček vzít i tento fakt v potaz a zaměřovat se jak na zábavnou stránku věci, tak na tu, která určitým způsobem obohatí osobnostní rysy dítěte. Naučné hry, jako hry pouze doplňkové uvádí R2, R4, R6 a R8, ta ale zároveň dodává, že i když se snaží s dcerou občas takové hry hrát, tak ta o ně moc zájem neprojevuje. R4 dále doplňuje: *„Hodně volného času tráví dcera na různých kroužcích, ale i přesto se snažíme ten zbývající čas trávit produktivními aktivitami. Mezi ty řadíme i hry na procvičování znalostí nebo třeba paměti, například pexeso, stolní hru Česko Junior od Albi nebo hru Tik tak bum, kterou dcera s přehledem zvládá, i když je u ní doporučený věk až od 12 let.“* Je nasnadě zdůraznit, že ne vždy jsou hry označovány odpovídajícím věkem, některé zvládnou i děti mladšího věku a naopak některé děti v odpovídajícím věku tyto hry nezvládnou. Toto je dáno individuálním vývojem každého dítěte a nemusí to vždy znamenat opoždění ve všech oblastech vývoje. Někteří respondenti se snaží procvičovat konkrétní oblasti, které jsou u dítěte potřeba. R5 uvádí, že nejvíce procvičují soustředění, jelikož syn je nadměrně aktivní a soustředit se mu dělá problém. Naopak R10 uvádí: *„Jak jsem již řekla v jedné předchozí odpovědi, syn měl při vstupu na základní školu problém s mluvením a správnou výslovností, proto jsme se zaměřili na hry podporující mluvení a ve spolupráci s logopedem jsme vyhledali hry podporující správnou výslovnost a slovní zásobu. Teď je ve 3. třídě a tyto problémy již zcela vymizely, takže se věnujeme i dalším naučným hrám. Velmi ho také baví, když se školou vyrazí na každoroční dopravní den, při kterém navštěvují dopravní hřiště, kde je učí správnému chování v silničním provozu a základní značky, které mohou potřebovat při jízdě na kole nebo jako chodci. Samozřejmě jsme ho s těmito dovednostmi sami také seznámili, ale podle mého je dobře, že škola tyto speciální dny provádí, přeci jen nevěřím, že všechny děti toto z domova znají. Vždy před koncem*

školního roku škola pořádá také zdravotní den, kde se učí první pomoci, ale toto ho moc nezaujalo.“ Jsem potěšena, že stále na školách probíhají zmíněné speciální dny, sama mám s nimi ze základní školy jen dobré zkušenosti, a ráda slyším, že většina škol se tohoto stále drží. Velmi pozitivní přístup k výukovým hrám i hračkám mají R1 a R7. R7 uvádí: „Zastávám názor, že ne všechno se dítě může naučit ve škole. Podle mého je důležité, aby rodiče podporovali dítě i znalostními hrami a dalším zábavným procvičováním. Sami máme doma již od synových tří let Albi tužku s kouzelným čtením. Dříve jsme pomocí této tužky četli pohádky, nebo procvičovali první písmenka a čísla, teď na základní škole jsme dokoupili další knížky a syn může hravou formou zjišťovat informace o České republice, zvířecí říši, procvičovat angličtinu nebo němčinu. Navíc jako velké plus hodnotím snahu přitáhnout děti opět ke čtení knížek, které, podle mého názoru, elektronika v poslední době vytlačila do ústraní.“ Sice je podle mého trochu paradoxní, že elektronická hračka může děti opět přivést ke čtení, ale v tomto případě vidím tuto snahu pozitivně, jelikož u této konkrétní hračky jde o kombinaci obojího – elektronické hračky a knihy.

Výukový aspekt her a hraček není jediný při jejich výběru, i když u většiny respondentů je postavený vysoko. Na nejvyšší příčce je u R4: *„Co se týká her, tak ty musí dceru bavit, ale zároveň jí musí přinést nějaké hodnoty. Hru, která by dceři nic nedávala, bych neschválila. Proto mě docela překvapilo, když jsem na internetu narazila na novou hru, prý výborně prodávanou, u které se jen otáčí páčkou a čeká se, kterému hráči se na obličej rozplácne plastová ruka se šlehačkou. Promiňte mi ten výraz, ale nechápu kdo takovou blbost dítěti koupí. U hraček se zajímáme hlavně o nezávadnost materiálu a s tím často souvisí i místo výroby. Netvrdím, že všechny hračky vyrobené v Asii jsou nekvalitní, ale když si mám vybrat mezi výrobou v České republice nebo dovozu, tak vybírám domácí výrobu. Nad materiálem konkrétně jsme nikdy moc nepřemýšleli, měla plastové i látkové panenky, stavebnice z plastu, dřeva i kovu, různé hlavolamy ze dřeva i z kovu. Spíše než materiál samotný hledíme na výše zmíněnou kvalitu onoho materiálu. Cena pro nás nikdy nebyla důležitá.“* R1 má velice podobný názor jako R4, pouze pro ni není aspekt učení vše určující, navíc hledí i na cenu hračky, která musí odpovídat kvalitě a životnosti hračky a především je pro ni stěžejní má-li daná hračka atest, kde byla vyrobena a zda je pro dítě nezávadná. Dle mého názoru je dobře, že

rodiče začínají na hračky nahlížet i z tohoto pohledu, jelikož rizikovost u určitých typů hraček a výrobních materiálů stoupá. Pro tyto případy musím vyzdvihnout webovou stránku Databáze nebezpečných výrobků – Hlášení RAPEX, která umožňuje se s těmito předměty seznámit dříve, než rodiče určitou hračku či hru dítěti pořídí. Opakem R4 je vyjádření R3, pro kterou výuková hodnota není důležitá, ale naopak cena je. R3 uvádí: „*O výukové hračky se moc nestarám, kupuji je, jen pokud je dcera vyloženě chce a to ještě s ohledem na jejich cenu. Většina těchto hraček mi přijde předražená. Z materiálu většinou volím plast, přijde mi nejpraktičtější, a samozřejmě plyš a různé látky na plyšáky a panenky. Nějaké speciální atesty nebo místo výroby jsem nikdy neřešila, pouze nekupuji hračky na vietnamském tržišti, tam už kvalitě opravdu nevěřím. Snažím se dceři kupovat hlavně holčičí hračky, naštěstí o ty klučičí moc zájem nejeví.*“ Stejný názor na genderové odlišnosti v pořizování hraček má i R6 a R10, kteří se snaží svým dětem pořizovat hlavně hračky vhodné pro holky, v případě R6, nebo pro kluky, v případě R10. S těmito názory, že autíčka nejsou vhodná pro dívky a panenky zase pro kluky, zásadně nesouhlasím. Podle mého názoru dítě samo vycítí, s čím má chuť si hrát, a nevidím nic špatného na tom, pokud si chce chlapec hrát s panenkou. Toto neurčuje jeho budoucí záliby, nebo jak se většina rodičů strachuje, jeho orientaci, pouze jeho současné záliby. Podobný názor na genderovou odlišnost má i R9, který ale dodává: „*Nikdy bychom synovi nedovolili holčičí hračku. Naštěstí měl jako malý zájem jen auta a různé zbraně, což mu zůstalo, jen se tento zájem přenesl do videoher. Ani teď bychom mu ale takové hry nedovolili, přijde mi divné, když kluci hrají na počítači hry určené pro holky. Hračky jsme vždy vybírali hlavně podle ceny, jediné do čeho jsme investovali, byl jeho mobilní telefon a počítač, vše co chce, si teď stáhne.*“ Opět musím s názorem R9 nesouhlasit, jelikož tento přístup může mít za následek agresivitu v chování, kterou bude syn zrcadlit z bojových nebo závodních her.

Někteří z respondentů uvedli, že jejich děti zdědili i některé hračky po nich. R1 uvádí: „*Má po nás plyšáky, se kterými spí v posteli. S manželem také rádi staví různé stavebnice, některé jsme koupili nové, ale pár kousků máme ještě po nás. Jde hlavně o Lego nebo Merkur, i když u Lega jsme měli raději klasické skládačky, kdy šlo postavit skoro cokoli, nelíbí se mi ty dnešní, ze kterých se postaví podle návodu jedna věc a jiná z nich nejde.*“ Stavebnice různého druhu uvedla jako oblíbenou „zdeděnou“ hračku, se

kteřou si hráli již oni sami, většina respondentů. U R3 a R6 se také objevují panenky, u R3 dokonce po prarodičích. R3 uvádí: *„Dcera má spoustu panenek po své babičce, se kterými jsem si hrála i já, i když jsem je nikdy neměla moc ráda, jelikož jsem chtěla nové. Ona je ale na rozdíl ode mě zbožňuje a vůbec jí nevadí, že jsou už po babičce. Samozřejmě má i některé nové, ale raději si hraje s těmito starými.“* R7 k tomuto ještě dodává *„Nevím, zda to můžu počítat mezi hračky, ale syn má po nás i po prarodičích spoustu knížek. Již od malička se ho snažíme vést ke čtení a naštěstí ho to zatím baví. Často si čteme i společně a u knížek, které známe již nazpaměť, třeba i měníme hlasy podle postav.“* Toto považuji za chvályhodné, sama jsem vyrůstala na spoustě knížek a čtení dodnes patří mezi mé nejoblíbenější činnosti. Myslím, že bez podpory rodičů a prarodičů bych se nejspíš nakonec také ke čtení propracovala, ale určitě je pro dítě taková podpora dobrá.

Při poslední otázce na nejoblíbenější hračku a nejčastější hru jsem byla trochu skeptická a očekávala jsem velký výskyt elektroniky, o to více jsem byla mile překvapená skutečnými odpověďmi. Elektronika se jako nejoblíbenější hračka objevila pouze u dvou respondentů a to u R8 a R9. R8 uvádí: *„Nejoblíbenější hračkou je určitě mobil nebo počítač. Jak jsem již uvedla, hry moc ráda nemá, když už se rozhodne s námi něco hrát tak Člověče, nezlob se nebo karty. Nejvíce hraje různé hry s kamarády na Facebooku, nebo The Sims, kde se stará o virtuální rodinu.“* V odpovědi R9 byl rozdíl jen ve druhích her, kdy syn hraje spíše bojové hry nebo automobilové závody. U ostatních chlapců se opakovala jako nejoblíbenější hračka auto, vlak nebo jiný dopravní prostředek. Jedinou výjimkou byl syn R2: *„Rád si hraje s různými hračkami, často i s autíčky, ale nejoblíbenější jsou plyšové hračky. Má spoustu plyšových zvířat a některé postavy z pohádek, jak od Disneyho tak českých, třeba Krtka nebo Čtyřlístek. Posledních pár let má ale nejraději plyšového sněhuláka Olafa z pohádky Ledové království, chce ho brát na všechny výlety a první měsíc v 1. třídě ho vyžadoval každý den i do školy. Jak jsem již uvedla dříve, pohybové hry moc rád nemá, ale společenské hry si s námi zahraje, i když je sám nevyhledává. Nejvíce hrajeme Člověče, nezlob se, různá pexesa, skládáme puzzle.“* Doplnění měla také R10, jejíž syn má kromě modelů aut velice v oblibě i stavebnice různých dopravních prostředků. V případě her chlapců byl vidět rozdíl mezi více a méně aktivními. V případě R1, R5 a R10 se opakovaly nejčastěji

sporty a to fotbal v létě a hokej v zimě. R7 k tomuto dodává: „Syn je rád ve společnosti, ale není příliš talentovaný na sport, jeho oblíbené hry jsou stolní, nejraději s námi nebo s kamarády hraje karetní hru Dobble, u které se snažíte najít dva stejné symboly. Je to hodně o pozornosti a soustředění, a abych pravdu řekla, často nad námi vyhrává.“ U děvčat nebyly odpovědi tak jednostranné, i když panenky, jako zástupci klasických dívčích hraček, nechyběly. Jako nejoblíbenější hračky své dcery je uvádí R6: „Nejraději má různé druhy panenek Barbie, hlavně ty vytvořené podle postav z pohádky Monster High, i když mě osobně se vzhledově vůbec nelíbí. K panenkám Barbie má i mnoho doplňků, včetně domečku nebo auta, takže má opravdu velký výběr jak si s nimi hrát. I když je dcera celkem pohybově nadaná, tak takové hry nemá příliš v lásce, raději si hraje sama, jak jsem již zmínila, nebo nějaké stolní hry s námi. Klasika je Člověče, nezlob se, nebo třeba Aktivita, což nás celkem mile překvapilo, že naše tichá dcera se u hry dokáže uvolnit a s radostí předvádět dané předměty tak, aby je uhodl spoluhráč. Zatím jsme hráli jen dětskou verzi, ale k 8. narozeninám plánujeme koupit verzi Junior, která je právě od 8 let.“ Opakem jsou pak dcery R3 a R4, které jsou aktivní a při hrách preferují společnost dalších dětí. Podle R3 má dcera nejraději skákání panáka nebo skákání přes švihadlo, u oblíbených hraček si nebyla jistá tou nejoblíbenější, ale ráda má prý různé stavebnice, například Lego Friends pro dívky, plyšové hračky a panenky. R4 k tomuto dodává: „Dcera má ráda spoustu aktivit, což je vidět na výčtu jejích kroužků, ale ze všeho nejraději má různé kreativní tvoření. A abych byla upřímná, tak je v tom velmi talentovaná, umí například krásně kreslit. Co se týká hraček, tak mezi oblíbenými jsou stavebnice, ale úplně nejoblíbenější je pro ni Furby. To je plyšové elektronické zvířátko, o které se musí starat, krmit ho, hrát si s ním a třeba ho i učit mluvit. Koupili jsme jí ho, když prosila o štěňátko, abychom viděli, jak by se o něj starala.“ Tento přístup k pořizování živého tvora pro dítě podporuji. Děti často vnímají štěňata nebo jiná zvířata jen jako plyšovou hračku na pomazlení, nevnímají, že s takovými tvory je i práce, včetně venčení, krmení, nutnosti veterinární péče a že když je hraní s pejskem omrzí, tak ho nemůžou jen tak posadit do kouta. Rodiče pak mohou zbytečně taková zvířata odkládat do útulků. Tento fenomén je nejvíce viditelný v lednu, kdy je spousta takových „nevhodných vánočních dáreků“ do útulků umístěna.

9. Shrnutí a diskuze

V této bakalářské práci jsem se věnovala tématu her a hraček v mladším školním věku. Toto téma jsem si vybrala z důvodu blízkosti k mé minulé profesi, což byla prodavačka v prodejně s hračkami. Na úvod teoretické části jsem vysvětlila, co znamená mladší školní věk, jakými fyzickými a psychickými změnami se vyznačuje a ukázala jsem, že vývoj probíhá ve všech možných oblastech od poznávacích procesů, přes jazykové schopnosti, emoce a osobnost až k socializaci. Ukázala jsem, co je školní připravenost, co všechno by dítě mělo při vstupu na základní školu již ovládat a kdy je vhodný odklad nástupu do 1. třídy. Ve všech těchto oblastech je třeba dítěti pomoci, což se dá často zvládnout právě i pomocí vhodných her nebo hraček. Druhým tématem teoretické části byly hry a hračky, právě v návaznosti na období mladšího školního věku. Uvedla jsem možné definice her a také jsem vysvětlila, co všechno můžeme nazývat hračkou, včetně zdůraznění důležitosti obojího v životě dítěte. Protože děti různého věku si hrají odlišné hry a s odlišnými hračkami, věnovala jsem se jen krátce jejich vývoji v životě dítěte a více pak jejich vlivu právě na mladší školáky. Právě tento vliv na určitá odvětví života dítěte, a to na učení, volný čas a rekreaci, jsem uvedla v samostatných kapitolách, jelikož do každého zasahují proměnlivé typy her, i když na sebe jednotlivé oblasti navazují. V rychlém přehledu jsem popsala historii hraček a vývoj her, včetně zmínění některých institucí, zabývajících se pedagogickým ovlivňováním volného času dětí. V závěru teoretické části jsem se věnovala různým možnostem třídění her a hraček a možným kritériím při jejich výběru. Také jsem ke každé oblasti her a hraček uvedla několik jejich konkrétních druhů společně s oblastí, která se díky nim procvičuje.

Na teoretickou část jsem navázala praktickou částí, ve které jsem se pomocí kvalitativního výzkumu snažila zjistit, co je pro rodiče dětí v mladším školním věku při výběru her a hraček stěžejní. Výzkum probíhal pomocí rozhovorů v domácím nebo školním prostředí, při kterých rodiče odpovídali na 13 otevřených otázek. Ze souvisejících odpovědí jsem vytvořila 4 větší části.

První část se zaměřila na fyzické aktivity dětí. Byla položena otázka, zda dávají rodiče přednost kolektivním hrám a hrám v přírodě oproti hrám s elektronikou. Mé očekávání převahy elektroniky nad fyzickou a skupinovou aktivitou se nepotvrdilo, ukázalo se, že

většina dětí má pohybové hry ráda a rodiče je podporují. Samozřejmě se neobjevily jen pozitivní přístupy rodičů, ale negativní byly naštěstí jen dva. V těchto případech, kdy rodiče nepovažovali aktivní pohyb u dětí za důležitý a neviděli nic špatného na tom, že dítě má neustále ozářený obličej monitorem počítače či mobilu, jsem rodičům poskytla názor ohledně škodlivosti takového přístupu. V jednom z případů jsem uspěla, kdy se respondentka souhlasně připojila k mé připomínce a přislíbila větší zapojení do světa normálního a odstoupení od toho virtuálního. V druhém případě jsem se setkala s rázným odmítnutím a upozorněním, že se nemám do jejich výchovy, která je bezproblémová, vměšovat. Z dalších odpovědí respondentů vyplývá, že většina rodičů dává přednost kolektivním hrám, dalším společným aktivitám nebo i samostatným hrám dětí, raději než hrám s elektronikou. To se následně potvrzuje i v druhé části, ve které jsem se zaměřila na socializaci dítěte na základní škole a tomu pomáhající hry a hračky. Pro většinu respondentů je důležité, aby mělo dítě kamarády a dokázalo fungovat ve skupině.

Třetí část se zabývala školní zralostí dítěte a vývojem jeho poznávacích procesů. Zde byla položena otázka jaké hry a hračky využívají rodiče, aby co nejvíce usnadnili svým dětem přechod z mateřské školy do školy základní. Z odpovědí vyplývá, že většina respondentů připravovala své dítě alespoň částečně na přestup z mateřské školky na základní školu. Z této skutečnosti jsem potěšena, protože každá maličkost, která pomůže dítěti s plynulejším přestupem do další fáze života, jakou je základní škola, se počítá.

Poslední část se zabývala kombinací her a učení, „recyklací“ starších hraček a kritérii výběru her a hraček a poskytuje nám odpovědi na poslední dvě výzkumné otázky. První byla, zda rodiče očekávají při koupi hraček, že budou nejen zábavné, ale zároveň i poučné. Podle odpovědí respondentů se dá usuzovat, že většina se zajímá o to, aby hra nejen bavila, ale také měla pro dítě určitý přínos. Na tomto se, kromě dvou, shodli všichni respondenti, i když každý tomuto aspektu přiřkl jinou váhu.

Poslední výzkumnou otázkou, bylo, zda se rodiče zaměřují při výběru her a hraček na materiál, bezpečnost, udělený atest, nebo kupují pouze na základě ceny. Kritéria pro výběr her a hraček pro své děti, má každý respondent nastaveny trochu jinak, ale

v zásadě se shodují – pouze podle ceny nevybírám nikdo z nich. Velká část hledí i na materiál, bezpečnost a kvalitu. Pro některé je nejdůležitější funkčnost a využití hračky, jiní se snaží vybírat jen ty atestované a naopak některým jde jen o zabavení dítěte a na přidané hodnoty hraček nehledí.

Pokud bych měla zhodnotit výsledky výzkumného šetření, byla jsem většinou příjemně překvapená, co se týká odpovědí respondentů. Neočekávala jsem tak pozitivní přístup, především u hodnocení výukových hraček a vlivu nadměry elektroniky na život dítěte. Pouze s jedním respondentem se mé názory zásadně neshodly.

ZÁVĚR

V této bakalářské práci jsem se snažila objasnit, jakým stylem rodiče vybírají hry a hračky pro své děti v mladším školním věku. Po teoretickém úvodu do problematiky mladšího školního věku a teorie hry jsem navázala výzkumem v této oblasti, v rámci Jindřichohradecka. Pomocí rozhovorů jsem se snažila najít odpovědi na otázky, zda rodiče dávají přednost aktivním popřípadě kolektivním hrám, před elektronickými, zda se pomocí speciálních her nebo hraček snažili ulehčit dítěti přechod z mateřské školy na základní, zda očekávají při koupi hraček pouze zábavu pro dítě, nebo i určitou naučnost a v neposlední řadě jsem zjišťovala, na co se nejvíce při výběru her a hraček zaměřují, jaké aspekty jsou pro ně nejdůležitější. Výsledkem výzkumu jsem byla potěšena, jelikož se ukázalo, že velká část dětí nemá potřebu trávit většinu svého času na počítači nebo mobilu. Většina respondentů se shodla, že se snažili pomoci dítěti s přípravou na nástup do 1. třídy, i když každý v jiné míře, a i dále jej podporují různými výukovými hrami a dalšími aktivitami. Všichni očekávají od her a hraček zábavu pro dítě, ale většina vyžaduje i další aspekty a ohlíží se i na další kritéria. Většina dává pozor při výběru materiálu a jeho nezávadnosti, někteří u dovozu z Asie a někteří hledí i na genderové odlišnosti hraček. U kritérií výběru uvedli respondenti velký výčet, v jednom se ale shodli, a to že nikdy pro ně není jako priorita nízká cena. Toto mě také potěšilo, jelikož některé opravdu levné hračky mohou být závadné.

Výzkum ukázal, že ne všechny děti mají potřebu trávit svůj volný čas nicneděláním nebo připojení k síti. Doufám, že do budoucna se nebude k elektronice připoutávat stále více dětí, jako tomu bylo doposud, a že stále zůstane četná populace těch, které nezanevrou na vztahy se skutečnými kamarády a aktivity mimo virtuální realitu. Ač sama zatím nemám děti, díky zpracování této práce, jsem se do této problematiky ponořila hlouběji a na základě toho se zamyslela nad tím, jak bych své děti měla v budoucnu vychovávat a připravovat na další život. Budu k nim přistupovat s láskou, ale zároveň i s důsledným přístupem, na jehož základě budu vybírat hry a hračky, které budou jak zábavné, tak i poučné. Vše v rovnováze.

LITERATURA

ALLEN, K. E., MAROTZ, L. R. *Přehled vývoje dítěte: od prenatálního období do 8 let.* Praha: Portál, 2002. ISBN 80-7178-614-4.

BEDNÁŘOVÁ, J., ŠMARDOVÁ, V. *Školní zralost: co by mělo umět dítě před vstupem do školy.* Brno: Edika, 2015. ISBN 978-80-266-0793-9.

BENÍŠKOVÁ, T. *První třídou bez pláče.* Praha: Grada, 2007. ISBN 978-80-247-1906-1.

ČINČERA, J. *Práce s hrou. Pro profesionály.* Praha: Grada, 2007. ISBN 978-80-247-1974-0.

DOLEŽALOVÁ, E. *Hry pro rodiče s dětmi.* Praha: Grada, 2005. ISBN 80-247-0991-0.

FIŠER, J. *Hra a hračka v životě dítěte.* Praha: SPN, 1989.

FONTANA, D. *Psychologie ve školní praxi.* Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-626-8.

GRABBETOVÁ, R. *Kniha plná her: pro děti od 2 do 6 let.* Praha: Svojtka & Co., 1999. ISBN 80-7237-201-7.

GUSTAFSON, S. L., RHODES, R. E. *Parental correlates of physical activity in children and early adolescents.* In: PubMed.gov [online]. 2006 [cit. 2018-07-02] Dostupné z: <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/16445312>

HÁJEK, B. A KOL. *Pedagogické ovlivňování volného času: současné trendy.* Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-473-1.

HAVÍŘOVÁ, J. *Hry pro odpočinek a zábavu: [pro děti od 6 do 11 let].* Praha: Grada, 2006. ISBN 80-247-1598-8.

HOSKOVCOVÁ, S. *Psychická odolnost předškolního dítěte.* Praha: Grada, 2006. ISBN 80-247-1424-8.

HURDOVÁ, E. A KOL. *Hrajeme si ve školce.* Praha: Portál, 2013. ISBN 978-80-262-0507-4.

KNÁPEK, Z. *Rukověť sběratele hraček.* Olomouc: Rubico, 2002. ISBN 80-85839-74-1.

KOŤÁTKOVÁ, S. *Hry v mateřské škole v teorii a praxi*. Praha: Grada, 2005. ISBN 80-247-0852-3.

KUTÁLKOVÁ, D. *Jak připravit dítě do 1. třídy*. Praha: Grada, 2005. ISBN 80-247-1040-4.

LANGMEIER, K., KREJČÍŘOVÁ, D. *Vývojová psychologie*. Praha: Grada, 2004. ISBN 80-7169-195-X.

OTEVŘELOVÁ, H. *Školní zralost a připravenost*. Praha: Portál, 2016. ISBN 978-80-262-1092-4.

PASTUCHA, D. *Pohyb v terapii a prevenci dětské obezity*. Praha: Grada, 2011. ISBN 978-80-247-4065-2.

PAUSEWANGOVÁ, E. *100 her k rozvoji tvořivosti v předškolním a mladším školním věku*. Praha: Portál, 1992. ISBN 80-85282-28-3.

PÁVKOVÁ, J. A KOL. *Pedagogika volného času: teorie, praxe a perspektivy výchovy mimo vyučování a zařízení volného času*. Praha: Portál, 2002. ISBN 80-7178-711-6.

PEŠOVÁ, I., ŠAMALÍK, M. *Poradenská psychologie pro děti a mládež*. Praha: Grada, 2006. ISBN 8024712164.

Policie České republiky – KŘP Středočeského kraje, © 2018 Policie ČR [online]. [cit. 2018-07-01]. Dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/uzemni-odbor-praha-venkov-zapad-zpravodajstvi-nebezpeci-na-internetu.aspx>

REUYSOVÁ, E., VIEHOFFOVÁ, H. *Jak s dětmi trávit volný čas*. Praha: Portál, 1996 ISBN 80-7178-073-1.

SEDLÁŘOVÁ, P. *Základní ošetrovatelská péče v pediatrii*. Praha: Grada, 2008. ISBN 978-80-247-1613-8.

SKLÁDALOVÁ, M. *Jak na to?: o rodičovství, dětech a výchově*. Brno: CPress, 2015. ISBN 978-80-264-0727-0.

SUCHÁNKOVÁ, E. *Hra a její využití v předškolním vzdělávání*. Praha: Portál, 2014. ISBN 978-80-262-0698-9.

ŠPAČKOVÁ, R. *111 námětů pro tvořivou hru dětí: sborník her a činností pro mateřské školy*. Praha: Portál, 1998. ISBN 80-7178-222-X.

ŠPAŇHELOVÁ, I. *Průvodce dětským světem*. Praha: Grada, 2008. ISBN 978-80-247-1907-8.

VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie I. Dětství a dospívání*. Praha: Karolinum, 2008. ISBN 978-80-246-0956-0.

PŘÍLOHY

Příloha č. 1 – Soupis otázek k rozhovorům

1. Jako moc je pro Vás důležité, aby mělo Vaše dítě dostatečný pohyb? O jaké aktivity, hry nebo pohybové hračky má zájem?
2. Co se týká psychického vývoje, myslíte si, že nedostatek pohybu a pohybových her může ovlivnit psychický stav dětí?
3. Pro děti v mladším školním věku je důležitý kontakt s vrstevníky, podporujete dítě ke kolektivním hrám?
4. Ve volném čase si nejčastěji hraje dítě samo, ve skupině nebo s Vámi?
5. Snažíte se hlídat kde a s čím si Vaše dítě hraje mimo domov? Máte zkušenost s nevhodným místem nebo předmětem?
6. Připravovali jste dítě na vstup na základní školu pomocí her a hraček podporujících oblasti školní zralosti a poznávacích procesů?
7. Vybíráte hry a hračky vhodné k jazykovým cvičením a obohacování slovní zásoby?
8. Vyhledáváte hry a hračky podporující určité oblasti učení?
9. Snažíte se vybírat hry a hračky, které by dětem pomohly utvářet pohled na svět, vysvětlily určité situace?
10. Má Vaše dítě v oblibě hru nebo hračku, která není pro jeho věk oficiálně vhodná?
11. Má Vaše dítě hračky po Vás, nebo Vašich předcích?
12. Podle čeho nejčastěji hračky vybíráte? Záleží Vám na materiálu, místu výroby, odolnosti, barvě, získaných atestech, ceně nebo genderové odlišnosti?
13. Jaké hry a hračky má Vaše dítě nejraději?

Příloha č. 2 – Přepisy rozhovorů

Přepis rozhovoru s R1

1. Jak moc je pro Vás důležité, aby mělo Vaše dítě dostatečný pohyb? O jaké aktivity, hry nebo pohybové hračky má zájem?

Myslím, že v dnešní době se na pohyb u dětí, ale i dospělých docela zanevřelo. Musím říct, že jsem z toho smutná, když vyzvedávám syna ze školy a vidím, jak každé druhé dítě má v ruce tablet nebo mobil, sedí na zadku a na tom mobilu hraje nějakou sportovní hru. Jako promiňte, ale dnešní internetová doba podle mě povede k degradaci těch děcek a o tloustnutí nemusím snad ani povídat. Já syna vedu k pohybu už od dětství, mobil i tablet a hry na nich má povolený jen za odměnu a maximálně na dvě hodiny denně. Bydlíme na vesnici, kde není problém poslat ho ven, aby se vyblbnul tam. Má rád jízdu na kole, hry s míčem, v zimě sáňkování nebo stavění sněhuláků. Jsem na něj za to pyšná, že zábavná hra pro něj není jen ta, kde se nemůže pohybovat a jen kouká do svítícího displeje.

2. Co se týká psychického vývoje, myslíte si, že nedostatek pohybu a pohybových her může ovlivnit psychický stav dětí?

Podle mě nedostatek pohybu vliv na psychiku určitě má, dítě si nevšímá už tolik vrstevníků, nehledá si kamarády, protože má svůj virtuální svět a na tom nevidím nic dobrého. Rodiče by se měli zamyslet, s čím si své děti nechávají hrát a trávit čas a nemyslet jen na své pohodlí a klid.

3. Pro děti v mladším školním věku je důležitý kontakt s vrstevníky, podporujete dítě ke kolektivním hrám?

Absolutně nepodporuji to, aby se dítě uzavřelo do sebe, nebo do svého virtuálního herního světa a nevnímalo co se děje okolo. Je důležité vytvářet si sociální kontakty. Teď třeba jim to nechybí, ale s postupem věku takovým dětem určitě přátelé začnou chybět. U nás na vsi se naštěstí najdou děti, které rodiče posílají hrát ven. Takže syna většinou musím sama i zahánět domů, aby už s tím hraním přestal. Hrají s kluky fotbal, na honěnou nebo třeba i kuličky. Samy s manželem pro syna a jeho partu vymýšlíme

různé stopovací hry, při kterých musí plnit různé méně nebo více náročné úkoly, při kterých je kolikrát nutná právě spolupráce. To je opravdu baví.

4. Ve volném čase si nejčastěji hraje dítě samo, ve skupině nebo s Vámi?

Syn si nejraději hraje v kolektivu s kamarády, ale rád si zahraje i s námi nebo s prarodiči. Zabaví se i sám, ale takovéto aktivity moc nevyhledává, je to hodně společenský kluk.

5. Snážíte se hlídat kde a s čím si Vaše dítě hraje mimo domov? Máte zkušenost s nevhodným místem nebo předmětem?

Samozřejmě si dávám pozor kam a s kým jde, nebo s čím si chtějí hrát. Když ale lítá s kluky venku, nemůžu nikdy jistě vědět, s čím si hrají. Vždy před odchodem dostane upozornění, ať si nehraje blízko vody, na ledu, na silnici nebo se netoulá sám lesem. Je to chytrý kluk a chápe možná nebezpečí, takže si myslím, že se o něj nemusíme moc strachovat.

6. Připravovali jste dítě na vstup na základní školu pomocí her a hraček podporujících oblasti školní zralosti a poznávacích procesů?

Syna jsme připravovali s manželem hodně. Usilovali jsme o to, aby jeho nástup na základní školu měl co nejlepší průběh. Procvičovali jsme barvičky, zvířátka, tvary, ale třeba i angličtinu. Jedna z her, kterou jsem zakoupila, bylo například chytré pexeso. Je to hra kdy například otočíte prasátko a jako druhou kartičku k němu musíte objevit růžovou barvu. Bylo to velmi efektní a hlavně hravé a rychlé učení. Také jsme vymýšleli hry na podporu a udržení pozornosti, která je ve škole přeci jen už více potřeba než někde ve školce. Velmi dobrý je Klokanův set, jedná se o set pomůcek a her, které mají pomoci dítěti v jeho celkovém vývoji, podpořit jeho myšlení, pozornost, logiku. Kdybych mohla něco doporučit, určitě bych řekla Klokanův set.

7. Vybíráte hry a hračky vhodné k jazykovým cvičením a obohacování slovní zásoby?

V poslední době zkusíme se synem hrát kris kros, je to hra s písmenky, kdy je za úkol vymyslet co nejvíce slov. Je to možná hra pro starší děti a dospělé, ale my se u toho i tak bavíme a syn jí kolikrát sám vyžaduje, abychom si zahráli. Také hrajeme třeba slovní fotbal nebo šibenici.

8. Vyhledáváte hry a hračky podporující určité oblasti učení?

Určitě se snažíme, když kupujeme nějakou hru nebo hračku, aby synovi něčím přispěla. Nemáme rádi hry, které by mu do života nic nedaly, nepodporovaly nějaké smysly nebo třeba nepřinášely nové poznatky.

9. Snažíte se vybírat hry a hračky, které by dětem pomohly utvářet pohled na svět, vysvětlily určité situace?

Jak jsem uvedla v předchozí otázce, snažíme se vybírat hry, které by synovi přinesly do života určité hodnoty. Co se týká životních situací, zatím jsme vše, co potřeboval, synovi vysvětlili narovinu, nepotřebovali jsme k tomu speciální hry.

10. Má Vaše dítě v oblibě hru nebo hračku, která není pro jeho věk oficiálně vhodná?

Možná některé hry, například jak jsem již uvedla kris kros, které je vhodné pro starší děti. Jinak nemohu říci, že by měl nějaké vyloženě nevhodné hračky.

11. Podle čeho nejčastěji hračky vybíráte? Záleží Vám na materiálu, místu výroby, odolnosti, barvě, získaných atestech, ceně nebo genderové odlišnosti?

Prioritou je pro nás nezávadnost hračky, většinou bereme ohled i na udělené atesty a místo výroby. Nejraději vybíráme z českých výrobků, ale pokud je hračka opravdu kvalitní, pak nám nevádí ani výrobky dovezené z ciziny. Jak jsem uvedla již dříve, je pro nás důležitý i určitý přínos dané hračky. Cena pro nás není nejdůležitější, ale musí odpovídat kvalitě dané hračky.

12. Má Vaše dítě hračky po Vás, nebo Vašich předcích?

Má po nás plyšáky, se kterými spí v posteli. S manželem také rádi staví různé stavebnice, některé jsme koupili nové, ale pár kousků máme ještě po nás. Jde hlavně o Lego nebo Merkur, i když u Lega jsme měli raději klasické skládačky, kdy šlo postavit skoro cokoliv, nelíbí se mi ty dnešní, ze kterých se postaví podle návodu jedna věc a jiná z nich nejde.

13. Jaké hry a hračky má Vaše dítě nejraději?

Nejoblíbenější je určitě auto, které dostal k poslednímu vysvědčení, a nejoblíbenější hry jsou fotbal a hokej.

Přepis rozhovoru s R2

1. Jak moc je pro Vás důležité, aby mělo Vaše dítě dostatečný pohyb? O jaké aktivity, hry nebo pohybové hračky má zájem?

Myslím, že je pro děti velmi důležité mít určitý pohyb, ale bohužel se nám zatím syna nedaří k pohybovým aktivitám přivést. S námi si někdy rád zahraje, třeba i různé míčové hry, ale sám takové aktivity zatím nevyhledává. S manželem si myslíme, že je to způsobené novým prostředím základní školy, na které si syn zatím ještě nezvykl, ale po prázdninách se jeho přístup snadlepší.

2. Co se týká psychického vývoje, myslíte si, že nedostatek pohybu a pohybových her může ovlivnit psychický stav dětí?

Touto odpovědí si nejsem moc jistá, zatím jsem o takovém ovlivňování nepřemýšlela.

3. Pro děti v mladším školním věku je důležitý kontakt s vrstevníky, podporujete dítě ke kolektivním hrám?

Ano, snažíme se ho podporovat, ale syn kontakt s vrstevníky zatím příliš nevyhledává, raději si hraje sám nebo s námi. Samozřejmě nás to trápí, ale věříme, že se to s příštím školním rokemlepší.

4. Ve volném čase si nejčastěji hraje dítě samo, ve skupině nebo s Vámi?

Jak jsem již uvedla, nejčastěji si hraje sám, popřípadě s námi.

5. Snažíte se hlídat kde a s čím si Vaše dítě hraje mimo domov? Máte zkušenost s nevhodným místem nebo předmětem?

Ano, určitě. Jelikož je syn opravdu tichý a často se mi zdá až zasněný, tak mám o něj strach, aby například nevešel přímo pod auto, proto ho vodím do školy i ze školy. Venku si moc nehraje, ale raději ho často kontroluji i při hrách doma, člověk nikdy neví, co se může stát. S žádným nevhodným předmětem ani místem zatím zkušenosti nemáme.

6. Připravovali jste dítě na vstup na základní školu pomocí her a hraček podporujících oblasti školní zralosti a poznávacích procesů?

Velmi dobrou přípravu měli v mateřské škole, takže doma jsme jen dopilovali, co by mu mohlo dělat problémy.

7. Vybíráte hry a hračky vhodné k jazykovým cvičením a obohacování slovní zásoby?

Někdy hrajeme hru jméno, město, zvíře, věc a čteme si spolu.

8. Vyhledáváte hry a hračky podporující určité oblasti učení?

Určitě by se u nás takové hry našly, ale abychom konkrétně šli koupit nějakou speciální hru třeba pro naučení čísel to ne. To si je spíš procvičíme pomocí předmětů, které najdeme doma.

9. Snažíte se vybírat hry a hračky, které by dětem pomohly utvářet pohled na svět, vysvětlily určité situace?

Momentálně mě nenapadá žádná taková hračka, kterou bychom doma měli. Možná by sem ale mohl patřit dopravní koberec, který má v pokojíčku, protože si na něm s manželem někdy hrají s auty a panáčky a manžel se mu při tom snaží vysvětlovat různé dopravní situace, které by se mohli stát i synovi.

10. Má Vaše dítě v oblibě hru nebo hračku, která není pro jeho věk oficiálně vhodná?

Myslím si, že ne.

11. Podle čeho nejčastěji hračky vybíráte? Záleží Vám na materiálu, místu výroby, odolnosti, barvě, získaných atestech, ceně nebo genderové odlišnosti?

Určitě je pro nás důležitá bezpečnost dané hračky, a aby syna bavila. Nekupujeme zbytečně předražené věci, které se stejně buď rozpadnou, nebo skončí v koutě.

12. Má Vaše dítě hračky po Vás, nebo Vašich předcích?

Má sbírku autíček po manželovi a plyšového medvěda po mně.

13. Jaké hry a hračky má Vaše dítě nejraději?

Rád si hraje s různými hračkami, často i s autíčky, ale nejoblíbenější jsou plyšové hračky. Má spoustu plyšových zvířat a některé postavy z pohádek, jak od Disneyho tak českých, třeba Krtka nebo Čtyřlístek. Posledních pár let má ale nejraději plyšového sněhuláka Olafa z pohádky Ledové království, chce ho brát na všechny výlety a první měsíc v 1. třídě ho vyžadoval každý den i do školy. Jak jsem již uvedla dříve, pohybové hry moc rád nemá, ale společenské hry si s námi zahraje, i když je sám nevyhledává. Nejvíce hrajeme Člověče, nezlob se, různá pexesa, skládáme puzzle.

Přepis rozhovoru s R3

1. Jak moc je pro Vás důležité, aby mělo Vaše dítě dostatečný pohyb? O jaké aktivity, hry nebo pohybové hračky má zájem?

Nepřijde mi správné nutit děti do pohybu, pokud o něj nestojí. Myslím si, že dítě si samo přijde na to, co ho baví. Já jsem třeba dceru nikdy k žádné fyzické aktivitě nevedla, ona sama si rozhoduje, co bude kdy dělat. Ráda jen tak skotačí s babičkou, nebo s kamarádkami hraje na babu, skáče panáka nebo přes švihadlo. Často jezdí po okolí na kole, v létě s babičkou plavou a v zimě zase bruslí.

2. Co se týká psychického vývoje, myslíte si, že nedostatek pohybu a pohybových her může ovlivnit psychický stav dětí?

Upřímně, nemyslím si, že by nedostatek pohybu mohl nějak výrazně ovlivňovat psychiku dětí. Spíše je negativně ovlivní špatné vztahy se spolužáky, nebo třeba problémy ve škole.

3. Pro děti v mladším školním věku je důležitý kontakt s vrstevníky, podporujete dítě ke kolektivním hrám?

Ani nemusím, sama si tento kontakt vyhledává, za což jsem docela ráda, že je takto samostatná.

4. Ve volném čase si nejčastěji hraje dítě samo, ve skupině nebo s Vámi?

Nejvíce s kamarádkami, jak jsem řekla, je hodně společenská.

5. Snažíte se hlídat kde a s čím si Vaše dítě hraje mimo domov? Máte zkušenost s nevhodným místem nebo předmětem?

Nemyslím si, že by si dcera hrála s něčím, s čím nemá. Přeci jen už je jí 9 let a přijde mi i dost chytrá, takže podle mě ví, s čím je nebezpečné si hrát a také kde je to nebezpečné.

6. Připravovali jste dítě na vstup na základní školu pomocí her a hraček podporujících oblasti školní zralosti a poznávacích procesů?

Nepřipravovala a myslím si, že na toto jsou přece učitelky v mateřských školách, aby pomohly dětem v přípravě na školu. V naší školce to ale učitelky moc nezvládaly, nechápu proč. Dcera měla naštěstí nástup do školy dobrý, moji rodiče s ní často procvičovali, a myslím, že nebýt toho, tak by její nástup tak bezproblémový nebyl. Já na takovéto věci nemám čas, chodím do práce a hlídám dceru při psaní domácích úkolů, na další hraní mi už nezbývá energie.

7. Vybíráte hry a hračky vhodné k jazykovým cvičením a obohacování slovní zásoby?

Myslím si, že na svůj věk má slovní zásobu dobrou a mluví také krásně, takže není důvod toto procvičovat.

8. Vyhledáváte hry a hračky podporující určité oblasti učení?

O výukové hračky se moc nestarám, kupuji je, jen pokud je dcera vyloženě chce a to ještě s ohledem na jejich cenu. Většina těchto hraček mi přijde předražená.

9. Snažíte se vybírat hry a hračky, které by dětem pomohly utvářet pohled na svět, vysvětlily určité situace?

Nevím o žádných takových hrách.

10. Má Vaše dítě v oblíbené hru nebo hračku, která není pro jeho věk oficiálně vhodná?

Myslím si, že ne. Hry hraje přiměřené svému věku a hračky, ze kterých vyroste, vyhazuje, takže asi opravdu žádné nevhodné nemá.

11. Podle čeho nejčastěji hračky vybíráte? Záleží Vám na materiálu, místu výroby, odolnosti, barvě, získaných atestech, ceně nebo genderové odlišnosti?

Z materiálu většinou volím plast, přijde mi nejpraktičtější, a samozřejmě plyš a různé látky na plyšáky a panenky. Nějaké speciální atesty nebo místo výroby jsem nikdy neřešila, pouze nekupuji hračky na vietnamském tržišti, tam už kvalitě opravdu nevěřím. Snažím se dceři kupovat hlavně holčičí hračky, naštěstí o ty klučičí moc zájem nejví.

12. Má Vaše dítě hračky po Vás, nebo Vašich předcích?

Dcera má spoustu panenek po své babičce, se kterými jsem si hrála i já, i když jsem je nikdy neměla moc ráda, jelikož jsem chtěla nové. Ona je ale na rozdíl ode mě zbožňuje a vůbec jí nevadí, že jsou už po babičce. Samozřejmě má i některé nové, ale raději si hraje s těmito starými.

13. Jaké hry a hračky má Vaše dítě nejraději?

Nejraději si hraje s kamarádkami, skáčou panáka nebo přes švihadlo. Doma a u babičky si velmi ráda hraje s Legem Friends, to je speciální Lego pro holky, nebo s různými plyšáky a panenkami, ale úplně nejoblíbenější hračku momentálně nevím, často se to mění.

Přepis rozhovoru s R4

1. Jak moc je pro Vás důležité, aby mělo Vaše dítě dostatečný pohyb? O jaké aktivity, hry nebo pohybové hračky má zájem?

Velice důležité. Podle mého názoru děti potřebují pohyb v každém věku. Dceru bychom s manželem nenechali jen tak zahálet, je velice nadaná v různých oblastech a byla by škoda tato nadání nerozvíjet. Je zapsaná na různé kroužky, navštěvuje aerobic, volejbal, je členkou cyklistického kroužku, dochází do kreativní dílny a do divadelního kroužku. V létě také jezdíme na rodinné cyklistické výlety.

2. Co se týká psychického vývoje, myslíte si, že nedostatek pohybu a pohybových her může ovlivnit psychický stav dětí?

O tomto jsem nikdy moc nepřemýšlela, ale to bude tím, že dcera má různých pohybových aktivit dostatek.

3. Pro děti v mladším školním věku je důležitý kontakt s vrstevníky, podporujete dítě ke kolektivním hrám?

Určitě podporujeme. Dcera má spoustu kamarádů ve všech kroužcích, které navštěvuje. Je to hodně společenská a komunikativní holka, takže pro ni není problém najít si kamarády. Mimo kroužky má spoustu kamarádů i u nás ve městě.

4. Ve volném čase si nejčastěji hraje dítě samo, ve skupině nebo s Vámi?

Nejraději ve skupině kamarádů.

5. Snažíte se hlídat kde a s čím si Vaše dítě hraje mimo domov? Máte zkušenost s nevhodným místem nebo předmětem?

Přímo hlídat určitě ne. Pokaždé jí opakujeme, kam určitě nesmí chodit, na co nesahat, co nedělat. Už je jí 10 let, takže už má dost rozum, abychom jí mohli dát určitou svobodu a nehlídali při všech hrách.

6. Připravovali jste dítě na vstup na základní školu pomocí her a hraček podporujících oblasti školní zralosti a poznávacích procesů?

Řekla bych, že je nezbytné se dětem věnovat v jakémkoliv věku. Děti nás potřebují od narození až do dospělosti. Rodiče jsme přeci od toho, abychom své dítě podporovali, motivovali a snažili se ho hnát kupředu, aby mělo co nejlepší a nejlehčí život. Proto je logické, své děti dostatečně připravit na přesun ze školky do školy. Tam je sice také připravují, ale ta příprava musí pokračovat i v domácím prostředí. S dcerou jsme vyplňovaly různé křížovky, hádanky, hlavolamy, hráli naučné hry. Myslím, že aktivit podporujících její přípravu byl nespočet a nástup na školu byl bezproblémový. Doteď je jednou z nejlepších.

7. Vybíráte hry a hračky vhodné k jazykovým cvičením a obohacování slovní zásoby?

Ano, také by se u nás takové našly, luštíme spolu dětské křížovky, má spoustu knížek a ve slovním projevu jí pomáhá právě i již zmíněný divadelní kroužek.

8. Vyhledáváte hry a hračky podporující určité oblasti učení?

Hodně volného času tráví dcera na různých kroužcích, ale i přesto se snažíme ten zbývající čas trávit produktivními aktivitami. Mezi ty řadíme i hry na procvičování znalostí nebo třeba paměti, například pexeso, stolní hru Česko Junior od Albi nebo hru Tik tak bum, kterou dcera s přehledem zvládá, i když je u ní doporučený věk až od 12 let.

9. Snážíte se vybírat hry a hračky, které by dětem pomohly utvářet pohled na svět, vysvětlily určité situace?

Kdysi jsme jí koupili knížku o tom, jak se dělají děti, vhodnou pro děti asi tak od 7 let. Byla opravdu krásně zpracovaná a myslím, že je pro děti lepší otevřený přístup, než vysvětlování pomocí čápů nebo včeliček a dalších.

10. Má Vaše dítě v oblibě hru nebo hračku, která není pro jeho věk oficiálně vhodná?

Hračky nevhodné určitě nemá, u stolních her má pár druhů, které jsou oficiálně vhodné až pro starší děti, ale i tak je zvládá hrát.

11. Podle čeho nejčastěji hračky vybíráte? Záleží Vám na materiálu, místu výroby, odolnosti, barvě, získaných atestech, ceně nebo genderové odlišnosti?

Co se týká her, tak ty musí dceru bavit, ale zároveň jí musí přinést nějaké hodnoty. Hru, která by dceři nic nedávala, bych neschválila. Proto mě docela překvapilo, když jsem na internetu narazila na novou hru, prý výborně prodávanou, u které se jen otáčí páčkou a čeká se, kterému hráči se na obličejí rozplácne plastová ruka se šlehačkou. Promiňte mi ten výraz, ale nechápu kdo takovou blbost dítěti koupí. U hraček se zajímáme hlavně o nezávadnost materiálu a s tím často souvisí i místo výroby. Netvrdím, že všechny hračky vyrobené v Asii jsou nekvalitní, ale když si mám vybrat mezi výrobou v České republice nebo dovozu, tak vybírám domácí výrobu. Nad materiálem konkrétně jsme nikdy moc nepřemýšleli, měla plastové i látkové panenky, stavebnice z plastu, dřeva i kovu, různé hlavolamy ze dřeva i z kovu. Spíše než materiál samotný hledíme na výše zmíněnou kvalitu onoho materiálu. Cena pro nás nikdy nebyla důležitá.

12. Má Vaše dítě hračky po Vás, nebo Vašich předcích?

Myslím, že nejspíš ne. Jako malá měla po mě plyšového medvěda a po manželovi různé stavebnice, ale momentálně má již jen nové hračky.

13. Jaké hry a hračky má Vaše dítě nejraději?

Dcera má ráda spoustu aktivit, což je vidět na výčtu jejích kroužků, ale ze všeho nejraději má různé kreativní tvoření. A abych byla upřímná, tak je v tom velmi talentovaná, umí například krásně kreslit. Co se týká hraček, tak mezi oblíbenými jsou stavebnice, ale úplně nejoblíbenější je pro ni Furby. To je plyšové elektronické zvířátko, o které se musí starat, krmit ho, hrát si s ním a třeba ho i učit mluvit. Koupili jsme jí ho, když prosila o štěňátko, abychom viděli, jak by se o něj starala.

Přepis rozhovoru s R5

1. Jak moc je pro Vás důležité, aby mělo Vaše dítě dostatečný pohyb? O jaké aktivity, hry nebo pohybové hračky má zájem?

Je to pro nás hodně důležité. Syn je opravdu hodně aktivní, takže si nedovedu představit, že by neměl možnost svou energii vybit. Ale i kdyby nebyl tolik aktivní, tak bychom ho k pohybu vedli, děsí mě, když všude vidím tolik tlustých dětí, často i mladších než je syn.

2. Co se týká psychického vývoje, myslíte si, že nedostatek pohybu a pohybových her může ovlivnit psychický stav dětí?

Určitě má nedostatek aktivit a nedostatek věnování se dětem vliv jak na jejich fyzický stav, kdy může být dítě ohroženo například obezitou, tak na jejich psychický stav. Zním to z vlastní zkušenosti, mám doma velmi aktivní dítě, které když dostatečně nezabavím je nevybouřené, zlobí, špatně spí. A na základě toho jsem byla už párkrát ve škole upozorněna na to, že můj syn má pravděpodobně ADHD. S čímž nesouhlasím, byl to jen následek toho, že z nějakého důvodu na pohybové aktivity a hry nebyl dostatek času a takto to dopadlo.

3. Pro děti v mladším školním věku je důležitý kontakt s vrstevníky, podporujete dítě ke kolektivním hrám?

Ano podporujeme. Jak jsem již uvedla, syn je hodně aktivní, takže jsme rádi, když se vyběhá venku s kluky. Je hodně kamarádský, rád s ostatními dětmi jen tak blbne nebo hraje různé hry, třeba fotbal.

4. Ve volném čase si nejčastěji hraje dítě samo, ve skupině nebo s Vámi?

Nejraději je s dalšími dětmi.

5. Snažíte se hlídat kde a s čím si Vaše dítě hraje mimo domov? Máte zkušenost s nevhodným místem nebo předmětem?

Určitě ho hlídáme, sice je dostatečně chytrý, aby věděl, co smí a co nesmí, ale také je hodně roztěkaný, takže máme strach, aby třeba v zápalu hry nevběhl pod auto, nebo třeba nespadol do řeky. Často si hraje s kamarády na naší velké zahradě, ale když jdou někam pryč, snažíme se buď jeden z nás jít s ním, nebo jsem hodně nervózní a musí se mi často hlásit.

6. Připravovali jste dítě na vstup na základní školu pomocí her a hraček podporujících oblasti školní zralosti a poznávacích procesů?

Velmi dobrou přípravu měl syn ve školce, ale doma jsme také procvičovali, a to hlavně soustředění, jelikož sám od sebe opravdu chvíli neposedí, takže jsme se báli, jak zvládne ve škole sedět 45 minut. Na doporučení jsme pořídili několik pracovních sešitů pro předškoláky, které obsahují různé hádanky, cvičení na pozornost a procvičování prvních čísel, barev a dalších.

7. Vybíráte hry a hračky vhodné k jazykovým cvičením a obohacování slovní zásoby?

U takových syn moc dlouho nevydrží, takže se v tomto ohledu spoléhám spíše na školu.

8. Vyhledáváte hry a hračky podporující určité oblasti učení?

Ano, stále pokračujeme v procvičování soustředění. Díky zmíněným pracovním sešitům byl syn dostatečně připravený na vstup na základní školu, ale stále mu dělá problém dlouhodobé soustředění, takže jsme si pořídili pár knížek zaměřených na pozornost a soustředění dětí v tomto věku a procvičujeme pomocí her, které jsou v nich uvedené.

9. Snazíte se vybírat hry a hračky, které by dětem pomohly utvářet pohled na svět, vysvětlily určité situace?

Myslím, že takové žádné nemáme, ale občas zajedeme na dopravní hřiště, aby si syn průběžně opakoval, jak se chovat, když jezdí na kole po silnici, a osvěžil si pravidla provozu.

10. Má Vaše dítě v oblíbě hru nebo hračku, která není pro jeho věk oficiálně vhodná?

Nevím, možná některé hry na počítači jsou až pro starší, ale on je stejně moc nehraje.

11. Podle čeho nejčastěji hračky vybíráte? Záleží Vám na materiálu, místu výroby, odolnosti, barvě, získaných atestech, ceně nebo genderové odlišnosti?

Určitě se díváme na nezávadnost materiálu a odolnost hračky, ale také na cenu.

12. Má Vaše dítě hračky po Vás, nebo Vašich předcích?

Žádná mě momentálně nenapadá, možná by se našlo nějaké to auto po manželovi, ale nejsem si jistá.

13. Jaké hry a hračky má Vaše dítě nejraději?

Určitě auto na ovládání, které má od posledních Vánoc, a které může jezdit i na vodě. Z toho byl opravdu nadšený. Z her asi fotbal s kamarády.

Přepis rozhovoru s R6

1. Jak moc je pro Vás důležité, aby mělo Vaše dítě dostatečný pohyb? O jaké aktivity, hry nebo pohybové hračky má zájem?

Myslím, že pohyb je pro děti hodně důležitý a bez něj se nevyvíjí tak kvalitně jako s ním. Bohužel dcera o něj moc zájem neprojevuje, a to i přesto, že je docela šikovná. Chodí se ráda proběhnout ven s naším psem a v tělocviku je také dobrá, ale žádné aktivity navíc dělat nechce.

2. Co se týká psychického vývoje, myslíte si, že nedostatek pohybu a pohybových her může ovlivnit psychický stav dětí?

Nevím, toto mě nikdy nenapadlo. Dcera nemá zrovna hodně pohybu a psychicky je úplně normální, ale možná jí jen stačí ta aktivita co má. Je pravda, že pokud dítě potřebuje a chce nějakou aktivitu dělat, ale z nějakého důvodu nemůže, tak se to možná na psychice projeví.

3. Pro děti v mladším školním věku je důležitý kontakt s vrstevníky, podporujete dítě ke kolektivním hrám?

Bohužel na kolektivní hry moc není. Je velká škoda, že jí nebaví hrát si s ostatními dětmi. Je moc šikovná a pohybově nadaná, ale bohužel nemá zájem o chození na sportovní kroužky. Bojím se, aby se neuzavřela úplně a nepřestala si hrát i s námi, ale přeci jí nemohu násilím nutit navštěvovat kroužky, o které nestojí.

4. Ve volném čase si nejčastěji hraje dítě samo, ve skupině nebo s Vámi?

Nejraději je sama, někdy mi připadá, že má svůj vlastní svět. Zahraje si ráda i s námi, ale větší skupiny nevyhledává.

5. Snažíte se hlídat kde a s čím si Vaše dítě hraje mimo domov? Máte zkušenost s nevhodným místem nebo předmětem?

Dcera si moc často mimo domov nehraje, jak jsem uvedla dříve, většinou jen vezme psa na procházku a hraje si venku s ním, takže jí vždy upozorním, kam s ním nesmí jít a na co si dávat pozor. Zatím naštěstí žádnou negativní zkušenost nemáme. I tak ji ale raději nepouštím moc daleko od domu, přeci jen je ještě malá a bojím se o ní. Když si hraje doma, raději jí občas také zkontroluji, občas žije ve svém vlastním světě, tak se bojím, aby se jí něco nestalo.

6. Připravovali jste dítě na vstup na základní školu pomocí her a hraček podporujících oblasti školní zralosti a poznávacích procesů?

Ano, hráli jsme různé hry, doporučené školkou, ale dcera byla vždy přirozeně chytrá, takže to ani moc nepotřebovala.

7. Vybíráte hry a hračky vhodné k jazykovým cvičením a obohacování slovní zásoby?

Přímo speciální hry ani hračky ne, spíše si spolu čteme.

8. Vyhledáváte hry a hračky podporující určité oblasti učení?

Moc často je sice nepoužíváme, ale máme pár vzdělávacích her Voltík. Jsou to elektrické hry, u kterých se spojují otázky se správnými odpověďmi, a když se spojí správně, tak hra zabzučí. Máme češtinu, angličtinu a matematiku.

9. Snažíte se vybírat hry a hračky, které by dětem pomohly utvářet pohled na svět, vysvětlily určité situace?

Nenapadá mě žádná taková. Podle mě je lepší, mluvit s dětmi narovinu.

10. Má Vaše dítě v oblíbě hru nebo hračku, která není pro jeho věk oficiálně vhodná?

Ne, nemá.

11. Podle čeho nejčastěji hračky vybíráte? Záleží Vám na materiálu, místu výroby, odolnosti, barvě, získaných atestech, ceně nebo genderové odlišnosti?

Koukáme se na kvalitu materiálu, cenu a hlavně se hračka musí dceři líbit. Kupujeme jen holčičí hračky, nelíbí se mi, když si holka hraje s autíčky.

12. Má Vaše dítě hračky po Vás, nebo Vašich předcích?

Ano, má panenku po mně. Byla to moje oblíbená a teď si s ní hraje i dcera.

13. Jaké hry a hračky má Vaše dítě nejraději?

Nejraději má různé druhy panenek Barbie, hlavně ty vytvořené podle postav z pohádky Monster High, i když mě osobně se vzhledově vůbec nelíbí. K panenkám Barbie má i mnoho doplňků, včetně domečku nebo auta, takže má opravdu velký výběr jak si s nimi hrát. I když je dcera celkem pohybově nadaná, tak takové hry nemá příliš v lásce, raději si hraje sama, jak jsem již zmínila, nebo nějaké stolní hry s námi. Klasika je Člověče, nezlob se, nebo třeba Aktivity, což nás celkem mile překvapilo, že naše tichá dcera se u

hry dokáže uvolnit a s radostí předvádět dané předměty tak, aby je uhodl spoluhráč. Zatím jsme hráli jen dětskou verzi, ale k 8. narozeninám plánujeme koupit verzi Junior, která je právě od 8 let.

Přepis rozhovoru s R7

1. Jak moc je pro Vás důležité, aby mělo Vaše dítě dostatečný pohyb? O jaké aktivity, hry nebo pohybové hračky má zájem?

Je to pro nás hodně důležité, ale každé dítě potřebuje jiné množství pohybu. Syn zatím moc pohybových her nevyhledává. Možná je to tím, že je v první třídě a jsou na něj kladeny ve škole vysoké nároky, tak mu nezbývá chuť a energie na pohybové aktivity. Když s manželem nějakou takovou hru vymyslíme, tak si s námi zahraje, ale sám od sebe nikdy zájem nemá.

2. Co se týká psychického vývoje, myslíte si, že nedostatek pohybu a pohybových her může ovlivnit psychický stav dětí?

Nevím, je možné, že u některých dětí to vliv mít může. Pochybuji ale, že by to negativně působilo na všechny.

3. Pro děti v mladším školním věku je důležitý kontakt s vrstevníky, podporujete dítě ke kolektivním hrám?

Ano podporujeme. Syn si s kamarády hraje rád, ale spíše klidné a stolní hry. Jak jsem uvedla, nemá rád pohybové hry, ale jeho kamarádi je rádi mají, takže když si spolu hrají, on se nepřidá. Proto si za nimi poslední dobou přestává chodit hrát, což nás celkem mrzí, ale myslíme si, že brzy se to napraví a začne si s nimi zase hrát.

4. Ve volném čase si nejčastěji hraje dítě samo, ve skupině nebo s Vámi?

Momentálně si hraje nejraději sám, nebo s námi. S kamarády si hraje občas různé stolní hry.

5. Snážíte se hlídat kde a s čím si Vaše dítě hraje mimo domov? Máte zkušenost s nevhodným místem nebo předmětem?

Je pro nás velmi důležité, aby syn věděl, co si při hrách na volném prostranství může dovolit a co ne. Je velmi chytrý, a pokud mu řekneme, kam nesmí chodit, že je to nebezpečné, tak tam nejde. Například v zimě nechodit sám na led, při míčových hrách nevbíhat do silnice, nesahtat na neznámé předměty, i kdyby ležely u dětského hřiště, nemluvit s cizími lidmi. Syn to chápe a díky tomu ho nemusíme hlídat na každém kroku, ale můžeme mu poskytnout jistou svobodu

6. Připravovali jste dítě na vstup na základní školu pomocí her a hraček podporujících oblasti školní zralosti a poznávacích procesů?

Ano připravovali. Procvičovali jsme barvy, čísla, písmenka a další. Bylo pro nás důležité, aby zápis proběhl hladce.

7. Vybíráte hry a hračky vhodné k jazykovým cvičením a obohacování slovní zásoby?

Čteme spolu knížky, učí se různé říkanky, hodně spolu o všem mluvíme.

8. Vyhledáváte hry a hračky podporující určité oblasti učení?

Zastávám názor, že ne všechno se dítě může naučit ve škole. Podle mého je důležité, aby rodiče podporovali dítě i znalostními hrami a dalším zábavným procvičováním. Sami máme doma již od synových tří let Albi tužku s kouzelným čtením. Dříve jsme pomocí této tužky četli pohádky, nebo procvičovali první písmenka a čísla, teď na základní škole jsme dokoupili další knížky a syn může hravou formou zjišťovat informace o České republice, zvířecí říši, procvičovat angličtinu nebo němčinu. Navíc jako velké plus hodnotím snahu přitáhnout děti opět ke čtení knížek, které, podle mého názoru, elektronika v poslední době vytlačila do ústraní.

9. Snažíte se vybírat hry a hračky, které by dětem pomohly utvářet pohled na svět, vysvětlily určité situace?

Všechno, co chce vědět, mu s manželem vysvětlíme. Někdy je to složité, ale i tak se snažíme mluvit s ním opravdu o všem, co ho zajímá. Hračky jsme k tomu zatím žádné nekupovali, to mi přijde možná trochu zbytečné.

10. Má Vaše dítě v oblibě hru nebo hračku, která není pro jeho věk oficiálně vhodná?

Určitě ne, kupujeme jen vhodné hračky, nechceme, aby se zbytečně trápil s něčím, co pro něj ještě není. A hračky, ze kterých už odrostl, jsme schovali do sklepa, plánujeme ještě jedno dítě, tak se budou hodit.

11. Podle čeho nejčastěji hračky vybíráte? Záleží Vám na materiálu, místu výroby, odolnosti, barvě, získaných atestech, ceně nebo genderové odlišnosti?

Musí syna zaujmout, ale také musí být bezpečná a kvalitní. Cena pro nás není prvořadá, nikdy bychom nekoupili žádný levný šunt, ale ani předraženou zbytečnost. Synovi se často líbí hračky z reklam, ale když je pak vidíte v realu, tak jsou úplně jiné, nebo nemají funkce jako v reklamě.

12. Má Vaše dítě hračky po Vás, nebo Vašich předcích?

Nevím, zda to můžu počítat mezi hračky, ale syn má po nás i po prarodičích spoustu knížek. Již od malička se ho snažíme vést ke čtení a naštěstí ho to zatím baví. Často si čteme i společně a u knížek, které známe již nazpaměť, třeba i měníme hlasy podle postav.

13. Jaké hry a hračky má Vaše dítě nejraději?

Syn je rád ve společnosti, ale není příliš talentovaný na sport, jeho oblíbené hry jsou stolní, nejraději s námi nebo s kamarády hraje karetní hru Dobble, u které se snažíte najít dva stejné symboly. Je to hodně o pozornosti a soustředění, a abych pravdu řekla, často nad námi vyhrává. Z hraček má nejraději asi vláčkodráhu na baterie.

Přepis rozhovoru s R8

1. Jak moc je pro Vás důležité, aby mělo Vaše dítě dostatečný pohyb? O jaké aktivity, hry nebo pohybové hračky má zájem?

Určitě to pro děti důležité je, potřebují nějak vybit energii. Snažíme se dceru podporovat a přivést třeba k nějakému sportu, ale jí to bohužel vůbec nezajímá. I když vymyslíme třeba nějaký cyklistický výlet, nebo horskou túru, tak odmítne, že jí to nebaví. Raději si sedne k počítači a kouká se na ty své Youtubery.

2. Co se týká psychického vývoje, myslíte si, že nedostatek pohybu a pohybových her může ovlivnit psychický stav dětí?

I když pohyb pro děti důležitý je, nejsem si jistá, že by jeho nedostatek měl nějaký vliv na psychiku. U dospělých takový vliv nevidím a myslím, že u dětí to bude stejné.

3. Pro děti v mladším školním věku je důležitý kontakt s vrstevníky, podporujete dítě ke kolektivním hrám?

Ano, rádi bychom, ale dcera má svou hlavu a nenechá si od nás říkat, s kým si má hrát. Ve škole má spoustu kamarádů, a i doma je v kontaktu s dalšími. Sice jen přes sociální sítě, ale myslím si, že i tento způsob se počítá, pořád jde o kontakt.

4. Ve volném čase si nejčastěji hraje dítě samo, ve skupině nebo s Vámi?

Nejvíce sama nebo s kamarády na síti. Občas jí přemluvíme i ke hře s námi, ale to se nepovede moc často.

5. Snažíte se hlídat kde a s čím si Vaše dítě hraje mimo domov? Máte zkušenost s nevhodným místem nebo předmětem?

Poslední dobou se všude dočítáme o sebevraždách způsobených kyberšikanou. Jelikož naše dcera tráví většinu času na internetu, snažíme se hlídat, zda nenavštěvuje nevhodné stránky, nebo si nepíše se špatnými lidmi. Víme, že to možná trochu přeháníme, ale pro bezpečí svého dítěte jsem ochotná ho trochu omezit na svobodě.

6. Připravovali jste dítě na vstup na základní školu pomocí her a hraček podporujících oblasti školní zralosti a poznávacích procesů?

Připravovali je ve školce, doma jsme dělali doporučená cvičení právě od školky. Stejně ale nebyla dostatečně připravená ani fyzicky ani psychicky. Po domluvě s psychologem, jsme se rozhodli pro odklad nástupu do první třídy. Zbytečně by se tam jen trápila a takhle si alespoň o rok prodloužila dětství. Podle nás je hlavní, aby si dítě dětství užilo, jak je to jen možné. Vždyť po nástupu do školy už pozná jen koloběh učení a práce, naplněný především povinnostmi.

7. Vybíráte hry a hračky vhodné k jazykovým cvičením a obohacování slovní zásoby?

Myslím si, že slovní zásobu má na svůj věk docela dobrou. Žádné takové hry ani hračky nepoužíváme. Docela dobře jí ale v tomto směru slouží již zmíněná videa, jelikož na ně kouká někdy i v angličtině, což je v jejím věku celkem nezvyklé.

8. Vyhledáváte hry a hračky podporující určité oblasti učení?

Ano, zkusíme to, přijde mi dobré procvičovat i mimo školu. Dcera o ně ale moc zájem neprojevuje, takže nám to moc nevychází.

9. Snažíte se vybírat hry a hračky, které by dětem pomohly utvářet pohled na svět, vysvětlily určité situace?

To asi ne, jak jsem řekla, dcera moc na hry není, takže ani takové by jí nenadchly. Navíc, co potřebuje vědět, to jí ukážeme na internetu, nebo si to sama vyhledá. V druhém případě ale stejně kontrolujeme, co vyhledává.

10. Má Vaše dítě v oblibě hru nebo hračku, která není pro jeho věk oficiálně vhodná?

To určitě nemá, všeho nevhodného se zbavujeme.

11. Podle čeho nejčastěji hračky vybíráte? Záleží Vám na materiálu, místu výroby, odolnosti, barvě, získaných atestech, ceně nebo genderové odlišnosti?

Vybíráme hlavně podle kvality a ceny, přeci jen nikdy nevíme, jestli to bude dceru zajímat. Kdyby ale dceru něco opravdu zaujalo, tak bychom to koupili, i kdyby to bylo dražší.

12. Má Vaše dítě hračky po Vás, nebo Vašich předcích?

To asi nemá, myslím, že vše jsme kupovali nové.

13. Jaké hry a hračky má Vaše dítě nejraději?

Nejoblíbenější hračkou je určitě mobil nebo počítač. Jak jsem již uvedla, hry moc ráda nemá, když už se rozhodne s námi něco hrát tak Člověče, nezlob se nebo karty. Nejvíce hraje různé hry s kamarády na Facebooku, nebo The Sims, kde se stará o virtuální rodinu.

Přepis rozhovoru s R9

1. Jak moc je pro Vás důležité, aby mělo Vaše dítě dostatečný pohyb? O jaké aktivity, hry nebo pohybové hračky má zájem?

Myslím, že pohyb se zbytečně přeceňuje. Syn má v oblibě pouze hry na počítači a mobilu, žádné kolektivní nebo stolní hry ho nezajímají. A já osobně s tím nemám nějaký větší problém. Když ho to baví, tak proč bych mu to měla zakazovat a nutit ho do nějakých kroužků, her a podobně. Takhle má on čas sám pro sebe a já také. Nemusím se zatěžovat nějakým odvážením a vyzvedáváním třeba z fotbalu jako ostatní matky.

2. Co se týká psychického vývoje, myslíte si, že nedostatek pohybu a pohybových her může ovlivnit psychický stav dětí?

To je podle mě blbost. Některé děti ne vůbec nehýbou a jsou úplně v pořádku, takže tady žádné ovlivňování nevidím. Spíš bude problém v přístupu rodičů nebo kamarádů, než v nedostatku pohybu.

3. Pro děti v mladším školním věku je důležitý kontakt s vrstevníky, podporujete dítě ke kolektivním hrám?

Syn má ve škole kamarády a určitě se s nimi i dobře baví, ale po škole ve svém volném čase už nemá chuť stýkat se s těmi samými, což docela chápu. Mnoho kamarádů má na síti, hraje několik her, při kterých komunikuje s ostatními hráči a podle jeho vlastních slov mu to stačí. Proč ho nutit do něčeho co nechce, jen proto, že je to podle některých správné? Pokud si bude chtít najít kamarády i mimo školu, tak si je najde, ale zatím mu stačí ti virtuální.

4. Ve volném čase si nejčastěji hraje dítě samo, ve skupině nebo s Vámi?

Je to samotářský typ, ale na internetu má spoustu kamarádů, se kterými hraje online hry. S námi si nehraje vůbec.

5. Snazíte se hlídat kde a s čím si Vaše dítě hraje mimo domov? Máte zkušenost s nevhodným místem nebo předmětem?

Pokud bychom syna pořád hlídali, nebyl by spokojený on ani my. Základy bezpečnosti například při pohybu po silnici zná, takže se o něj nebojíme, stejně nemá moc potřebu chodit do přírody a celkově ven, raději je doma a tady se mu nic nestane. Ohledně nebezpečí na internetu jsme celkem skeptičtí, humbuk kolem kyberšikany nebo falešných profilů nám přijde až přehnaný.

6. Připravovali jste dítě na vstup na základní školu pomocí her a hraček podporujících oblasti školní zralosti a poznávacích procesů?

Nevím, proč bychom se měli doma dítěti nějak extra věnovat, co se týká vstupu na základní školu. Od toho jsou přeci mateřské školy, nebo snad ne? Od toho jsou ty učitelé placeni. Od toho tam jsou, aby je naučili a připravili. Nevím, kde pracující člověk má brát tolik energie a času na to, aby ještě doma vymýšlel nějaké zábavné hry a aktivity. V mobilu má nějaké poučné hry a občas je hraje. To ho taky něco naučí.

7. Vybíráte hry a hračky vhodné k jazykovým cvičením a obohacování slovní zásoby?

Takové hry u nás nenajdete, to by byly jen vyhozené peníze, protože by se na ně ani nepodíval. A co se týká slovní zásoby? Slova zná díky televizi víc než jeho vrstevníci.

8. Vyhledáváte hry a hračky podporující určité oblasti učení?

Hry jsou přeci od toho, aby dítě bavily a hračky také. Na učení je škola, na procvičování jsou domácí úkoly a platit za další výukové hračky, nebo kupovat speciální hry mi přijde zbytečné. Kdyby mé dítě dostalo k narozeninám hračku nebo hru, která by ho měla něco učit, asi by z toho byl pěkný humbuk.

9. Snažíte se vybírat hry a hračky, které by dětem pomohly utvářet pohled na svět, vysvětlily určité situace?

Nemyslím si, že k tomuto jsou potřeba nějaké hry, děti si dokáží utvořit pohled na svět sami.

10. Má Vaše dítě v oblíbené hru nebo hračku, která není pro jeho věk oficiálně vhodná?

Pro kluka v 10 letech už je, podle mě, většina her vhodná. Maximálně nějaké opravdu brutální hry na počítač má zakázané. Takže v oblíbené momentálně žádnou takovou nemá.

11. Podle čeho nejčastěji hračky vybíráte? Záleží Vám na materiálu, místu výroby, odolnosti, barvě, získaných atestech, ceně nebo genderové odlišnosti?

Nikdy bychom synovi nedovolili holčičí hračku. Naštěstí měl jako malý zájem jen auta a různé zbraně, což mu zůstalo, jen se tento zájem přenesl do videoher. Ani teď bychom mu ale takové hry nedovolili, přijde mi divné, když kluci hrají na počítači hry určené pro holky. Hračky jsme vždy vybírali hlavně podle ceny, jedině do čeho jsme investovali, byl jeho mobilní telefon a počítač, vše co chce, si teď stáhne.

12. Má Vaše dítě hračky po Vás, nebo Vašich předcích?

Nemá žádné, s žádnými starými hračkami by si ani nehrál.

13. Jaké hry a hračky má Vaše dítě nejrady?

Nejrady má určitě počítač a hry na něm. Především různé střílečky nebo závody aut.

Přepis rozhovoru s R10

1. Jak moc je pro Vás důležité, aby mělo Vaše dítě dostatečný pohyb? O jaké aktivity, hry nebo pohybové hračky má zájem?

Pohyb je určitě potřeba. Syn si rád zahraje fotbal a nebrání se ani jiným aktivitám. Jsem ráda, když vidím, jak venku s kamarády skotačí. Mrzí mě, když vidím děti sedící do kroužku a každé hledící do svého telefonu. Hlavní problém ale sledávám ve výchově těchto dětí, kdyby byli rodiče důslednější, nežily by pak děti hlavně skrze mobily.

2. Co se týká psychického vývoje, myslíte si, že nedostatek pohybu a pohybových her může ovlivnit psychický stav dětí?

Nepřemýšleli jsme o tom, syn má pohybu dostatek. Je ale pravda, že kdyby přišel o možnost aktivně se vybit, asi by se to na jeho psychice projevilo. Je to poznat u nemocí, když delší dobu nemůže ven, i když už se cítí zdravý.

3. Pro děti v mladším školním věku je důležitý kontakt s vrstevníky, podporujete dítě ke kolektivním hrám?

Ano, tento kontakt je pro nás důležitý. Má spoustu kamarádů od nás z města, se kterými se schází po škole a chodí hrát třeba fotbal na hřiště, nebo se jen tak projíždějí po okolí. Společnosti se nebrání ani ve škole, často nám vypráví, co jejich parta kde dělala, nebo jak se spolu bavili na školním výletě. Jsem ráda, že má dostatek vztahů, podle mého je dítě, které nemá nebo nechce kamarády nějakým způsobem smutné.

4. Ve volném čase si nejčastěji hraje dítě samo, ve skupině nebo s Vámi?

Nejvíce s kamarády, ale rád si zahraje i s námi. Sám si hraje, jen pokud nemá jinou možnost.

5. Snažíte se hlídat kde a s čím si Vaše dítě hraje mimo domov? Máte zkušenost s nevhodným místem nebo předmětem?

Ví jak se venku chovat a před odchodem si to od něj vždy necháme zopakovat. Musíme vědět, s kým si jde hrát a kam, ale nehlídáme ho, dítě potřebuje určitou svobodu. Nikdy jsme neměli problém s nevhodným místem na hraní nebo předmětem, jediné co nás zaskočilo, byla jednoduchost, jakou se může dítě náhodně proklikat na nevhodný obsah na internetu. Stačí pár nechtěných kliknutí, nebo špatně zadaný dotaz do vyhledávače a na dítě se hrne spousta stránek s nevhodnou tematikou. Takže podle nás je nebezpečnější virtuální realita než ta skutečná.

6. Připravovali jste dítě na vstup na základní školu pomocí her a hraček podporujících oblasti školní zralosti a poznávacích procesů?

Připravovali jsme ho ve spolupráci se školkou, jelikož potřeboval důkladnější pomoc s výslovností. Objevily se u něj problémy s řečí a obávali jsme se, že bude potřebovat odklad. Naštěstí díky častému domácímu procvičování se nám podařilo nedostatky vylepšit a do první třídy byl přijat. Byla by škoda odkládat to, protože v ostatních oblastech byl velice šikovný.

7. Vybíráte hry a hračky vhodné k jazykovým cvičením a obohacování slovní zásoby?

V této oblasti jsme použili hodně her a hraček, jak jsem se zmínila, měl syn s mluvením problémy. Musím vyzdvihnout knížku Tvořivá logopedie a rozvoj řeči a Hrajeme si s řečí. Obě knížky jsou velmi zábavné a úkoly v nich se praktikují hravou formou, takže syn, ač se jednalo o učení, byl nadšený. Díky nim se jeho výslovnost opravdu zlepšila a došlo k ohromnému pokroku, co se týká slovní zásoby.

8. Vyhledáváte hry a hračky podporující určité oblasti učení?

Jak jsem již řekla v jedné předchozí odpovědi, syn měl při vstupu na základní školu problém s mluvením a správnou výslovností, proto jsme se zaměřili na hry podporující mluvení a ve spolupráci s logopedem jsme vyhledali hry podporující správnou výslovnost a slovní zásobu. Teď je ve 3. třídě a tyto problémy již zcela vymizely, takže

se věnujeme i dalším naučným hrám. Velmi ho také baví, když se školou vyrazí na každoroční dopravní den, při kterém navštěvují dopravní hřiště, kde je učí správnému chování v silničním provozu a základní značky, které mohou potřebovat při jízdě na kole nebo jako chodci. Samozřejmě jsme ho s těmito dovednostmi sami také seznámili, ale podle mého je dobře, že škola tyto speciální dny provádí, přeci jen nevěřím, že všechny děti toto z domova znají. Vždy před koncem školního roku škola pořádá také zdravotní den, kde se učí první pomoci, ale toto ho moc nezaujalo.

9. Snažíte se vybírat hry a hračky, které by dětem pomohly utvářet pohled na svět, vysvětlily určité situace?

Takové hry mě nenapadají, možná výše zmíněné dopravní a zdravotní dny, které organizuje škola.

10. Má Vaše dítě v oblíbě hru nebo hračku, která není pro jeho věk oficiálně vhodná?

To asi ne, myslím, že v tomto věku jsou vhodné všechny hry a většina hraček.

11. Podle čeho nejčastěji hračky vybíráte? Záleží Vám na materiálu, místu výroby, odolnosti, barvě, získaných atestech, ceně nebo genderové odlišnosti?

Určitě nám v první řadě záleží na bezpečnosti hračky. Materiál moc neřešíme, pouze aby byl kvalitní. Cena musí být adekvátní k funkčnosti hračky. Barvy jsou nám celkem jedno, jediná, kterou bychom nekoupili je růžová. Možná budu znít staromódně, ale synovi bychom nikdy nekoupili žádnou ryze holčičí hračku, ani kdyby o ni opravdu hodně stál.

12. Má Vaše dítě hračky po Vás, nebo Vašich předcích?

Myslím, že ne. Nebo mě alespoň v tuto chvíli žádná taková nenapadá.

13. Jaké hry a hračky má Vaše dítě nejraději?

Nejraději má svůj autobus na dálkové ovládání a malý vrtulník, taktéž na ovládání. Z her má nejraději asi fotbal a ježdění na kole. V zimě pak sáňkování a koulování.